

ΕΤΟΣ Δ'.

Ἐν ΑΘΗΝΑΙΣ, 30 Ἰουνίου 1871.

ΦΥΛΛ. Δ'.

ΠΕΡΙ ΦΡΕΝΟΠΑΘΕΙΩΝ.

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΑΝΑΓΝΩΣΘΕΙΣΑ ΕΝ ΤΩ ΦΙΛ. ΣΥΛΛΟΓΩ

ΒΥΡΩΝΙ

ΥΠΟ

ΠΟΛ. ΙΩ. ΠΑΠΑΙΩΑΝΝΟΥ

Ἐταῖροι,

Ἄρχαιοι τέκτονες τοῦ προσφιλοῦς τούτου τῶν ἐννέα κορῶν ἐνδιατήματος, ἀπό τινος χρόνου διὰ τὰς ἐπισκηψάσας ἡμῖν οἰκείας συμφορὰς, αἰτινες ὡς ἀπὸ μοιραίας ἐπιδρομῆς καταμαστιζοῦσι τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἀπασχόντες τοῦ ἔργου, σήμερον ἀπαλγῆσαντες ἐκτεινομεν τὴν ἀπρακτοῦσαν καὶ ἡσυχάζουσαν ἤδη χεῖρα ἵνα μετὰ τῶν νέων ἐργατῶν, οὗς ἀσμένως ἐνταῦθα καθημένους βλέπομεν καὶ προθύμως ἐργαζομένους ἀκούομεν, καὶ ἀρχαίων, οἵτινες οὐδαμῶς τῶν νέων ὑστεροὶ εἰσι, οὐδὲ τῆς παλαιᾶς αὐτῶν προθυμίας ἐπελάθοντο, ἐκτεινομεν τὴν χεῖρα ἵνα καὶ ἂν δὲν δυνηθῶμεν νὰ διατελῶμεν ἐργαζόμενοι καὶ ἐπισκευάζοντες τὸ πολύσειστον τοῦτο οἰκοδόμημα, τὸ πολλὰς ἤδη ἐκ προτέρων σεισμῶν σχισμὰς καὶ βλάβας φέρον, μεταχομίσωμεν τοῦλάχιστον λίθους, οἵτινες ἴσως

χρησιμεύσωσιν ἵνα γωνίαν τινὰ βεβλαμμένην τοῦ οἰκοδομήματος ἐπανορθώσωσι. Καὶ ἰδοὺ φέρομεν ὑμῖν σήμερον λίθους τινὰς οὗς κατὰ τὸ βαρὺ τῆς θλίψεως διάστημα πρὸς ψυχαγωγίαν εἰργάσθημεν καὶ ἀπὸ τούτων ὁποῖους θὰ ἀφήσωμεν ἕκαστον νὰ ἐκλέξη τὸν συμβιβαζόμενον πρὸς τὴν τεκτονικὴν τοῦ βίου, τῆς διανοίας καὶ πεποιθήσεώς του.

Πρόκειται περὶ φρενοπαθειῶν.

Ἐπεὶ πᾶν ἄλλο τοῦτο τὸ θέμα ἐπροτιμήσαμεν, οὐχὶ τόσον διότι εἴμεθα θεράποντες τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ὅσον ἐπειδὴ τὸ ζήτημα εἶναι γενικώτατον, τοῖς πᾶσι προσίτον, ἅμα δὲ καὶ τὴν περιέργειαν τοῦ φιλομαθοῦς κινοῦν. Ποσάκις βαδίζοντες δὲν ἀπέσχετε τὸν πόδα, ἵνα ἴδητε δυστυχῆ τινα παράφρονα, ποσάκις δὲν ἐβασανίσαστε τὴν διάνοιάν σας, καὶ ἡ ἀκόρστος πεοίεργια δὲν κατέσχευεν ὑμᾶς ζητοῦσα λόγον διατί οὗτος μὲν εἶναι μελαγχολικός, σκεπτικός καὶ πάντα τὰ περὶ αὐτὸν περιφρονεῖ· ἐκεῖνος δὲ μετὰ ἀνεκλαλήτου σπουδαιότητος καταγίνεται εἰς τὸ νὰ ἀπομακρύνῃ τοὺς λίθους ἀπὸ τὴν ὁδὸν, ὃ δ' ἄλλος ὀρχεῖται, ἄλεται, προσκρούει εἰς πᾶν τὸ πρὸ αὐτοῦ, καὶ τρίτος οἰανδήποτε καὶ ἂν ἀρχίσῃ ὀμιλίαν πάντοτε ἢ διάνοιά του κατανατᾷ εἰς ὠρισμένον κύκλον ἰδεῶν; Τούτων τὴν λύσιν φέρομεν.

Θὰ προσπαθήσωμεν δὲ ὅσον τὸ δυνατόν νὰ

ἀπαλλάζωμεν τὴν διατριβὴν παντὸς καθαροῦ
ιατρικοῦ ζητήματος, ἅτε δυσλήπτου τοῖς πλεί-
στοις ἐξ ὑμῶν διὰ τὸ μὴ μετέχειν αὐτῆς, καὶ
θὰ ἐξετάσωμεν τὸ ζήτημα ὑπὸ καθαρῶς *γυλο-
σοφικῆν ἐποίησιν*, καὶ πρῶτον πάντων θὰ προ-
τάξωμέν τινα προεισαγωγικῶς περὶ ψυχῆς. Μὴ
ἐκπλαγῆ δέ τις διὰ τοῦτο καὶ παρεκτροπομέ-
νους ἡμᾶς τοῦ κυρίου θέματος ὑπολάβῃ, διότι
ὡς ὁ ἔμπορος χρεῖαν ἔχει τοῦ πῆχους, ἵνα κατα-
μετρήσῃ τὰ ὑφάσματα, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἵνα
κατανοήσωμεν τὰς φρενοπαθείας, τούτέστι τὴν
παρεκτροπὴν τῆς ψυχῆς ἐκ τοῦ κατὰ φύσιν,
πρέπει πρῶτον νὰ ἐξετάσωμεν τί ἐστὶ ψυχή.
Καὶ ἔτι ἂν ὑπάρχῃ ψυχή ἢ οὐ, ἐπειδὴ εἰσὶ τινες,
οἱ καὶ τοῦτο διεφίλονεῖκονσαν· εἶτα δὲ θὰ ἐξε-
τάσωμεν τὰς νοσηρὰς τῆς ψυχῆς καταστάσεις
τουτέστι τὰς φρενοπαθείας, ὅπερ καὶ τὸ κύριον
ἡμῶν θέμα.

Ἀρχόμεθα λοιπὸν ἀπὸ τοῦ πρώτου μέρους.

Τί ἐστὶ ψυχή; Πρὸς ἐρεύνησιν τοῦ θέματος
τούτου θὰ διαίρῃσωμεν εἰς δύο ἐποχὰς τὸ ζή-
τημα. Καὶ ἡ μὲν πρώτη περιλαμβάνει τὸ χρο-
νικὸν διάστημα ἀπὸ τῆς πλάσεως τοῦ ἀνθρώπου
μέχρι τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, ἡ δὲ δευτέρα
ἀπὸ Χρ. καὶ ἐντεύθεν. Παρακολουθήσαντες τὸ
ἀνθρώπινον γένος ὀλίγας μετὰ τὴν πλάσιν του
γενεὰς, ὅτε πλέον συνελθὸν ἀπετέλεσε κοινότη-
τας, θέλομεν εὔρει ὅτι εὐθὺς οἱ μεγαλειτέρας
δόσεως νοητικῆς ἀναπτύξεως λαχόντες ἐκ τῆς
μοίρας, κινούμενοι ἀπὸ τὸ φύσει ἐρευνητικὸν τοῦ
ἀνθρώπου ἐξήτασαν καὶ ἐσκέφθησαν τί ἐστὶν
ἀνθρώπος καὶ ἰδίᾳ τί ἐστὶ τὸ *κρεῖσσόν τι ἐκεῖνο*,
δι' οὗ ὁ ἀνθρώπος ἐκτελεῖ τὰς τόσον πολυμόρ-
φους, ὑψηλὰς καὶ ποικίλας ἐκείνας λειτουργίας,
ἅς πάντες ἐκ τῆς ψυχολογίας καλῶς γινώσκετε
ὑπὸ τὸ ὄνομα *λειτουργίας τῆς ψυχῆς*, καὶ
ὅπερ ψυχὴν ἐκάλεσαν. Καὶ οἱ μὲν τῶν ἀνθρώ-
πων διὰ θείας ἀποκαλύψεως (Μωϋσέως καὶ
Προφητῶν) ἐν μέρει ἐφωτίσθησαν ὡς πρὸς τὸ
θέμα τοῦτο, οἱ δὲ τὸν φυσικὸν ῥοῦν τῆς δι-
κνοίας ἀκολουθοῦντες ἐφάσαν εἰς τὸ αὐτὸ ση-
μεῖον, καὶ ἰδοὺ ἡ διαίρεσις τοῦ ἀνθρώπου εἰς
σῶμα καὶ ψυχὴν, ἐξ οὗ αἱ περὶ *μετεμψυχώσεως*
ιδέαι, ἢ μετὰ θάνατον τιμωρία καὶ τὰ *Ἡλύ-
σια πεδία* καὶ ἰδίᾳ αἱ περὶ ψυχῆς ιδέαι τοῦ
Σωκράτους, ἅς μᾶς διέσωσεν ὁ δαιμόνιος ἐκεῖνος
ἀνὴρ, ὁ θεῖος Πλάτων εἰς τὸν διάλογον *Φαίδω-
να* καὶ τὴν *ἀπολογία* Σωκράτους.

Τὴν ιδέαν λοιπὸν ταύτην τῆς διαίρεσεως τοῦ
ἀνθρώπου εἰς ψυχὴν καὶ σῶμα ἐξηκολούθουν

προσβέοντες οἱ ἄνθρωποι μετὰ τινος ἐνδοια-
σμοῦ καὶ ἀσφαλείας μέχρι τῆς ἐλευσεως τοῦ
Χριστοῦ, ὅτε ἀρχεται ἡ δευτέρα ἐποχή. Καὶ
τὰς ιδέας καὶ τὸ φῶς τὸ ὁποῖον περὶ ψυχῆς
διέχυσεν ὁ χριστιανισμὸς τί ἂν τις λέγων πρὸς
εἰδότας μακρηγορεῖ; Ἐπειδὴ ὅμως φύσει ὁ ἄν-
θρωπος ἐπλάσθη δύσπιστος καὶ μόνον τὰ πα-
ρόντα καὶ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν κατέχουσιν αὐτοῦ
τὴν διάνοιαν, ἐκλειψάντων δὲ τῶν πραγμάτων
ἀπέρχεται καὶ ἡ ἐντύπωσις καὶ ἡ πίστις, τὸ
ἀνθρώπινον γένος καὶ μετὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ
Χριστοῦ καὶ τὴν τοῦ τοσοῦτου φωτὸς διάχυσιν,
ἤρχισε νὰ δισπιστῇ πρὸς τὰς κηρυχθείσας παν-
δήμους καὶ λαμπρὰς περὶ τοῦ θέματος τούτου
ιδέας καὶ νὰ ἐρευνᾷ ἐκ νέου ἐγκαταλειπόμενον
εἰς τὰς ἰδίας αὐτοῦ δυνάμεις περὶ ψυχῆς. Καὶ
τοῦτο δὲν εἶναι οὐδόλως ξένον, ἀφοῦ ἤρχισε νὰ
δυσπιστῇ οὐ μόνον περὶ τοῦ ἂν ὁ Χριστὸς ἦν
Θεὸς ἢ μεγαλοφίης τις ἀνὴρ, ἀλλὰ καὶ περὶ
ὑπάρξεως ἔτι τοῦ Θεοῦ. Καὶ καθὼς αἱ γινώμαι
τῶν ἀνθρώπων περὶ Θεοῦ κατὰ τὴν δευτέραν
αὐτὴν ἐποχὴν. μ. χ. διηρηθησαν εἰς τρεῖς τουτέστι
τὴν τῶν *πνευματιστῶν*, *πανθειστῶν* καὶ *ἕλι-
στῶν*, οὕτω κατὰ ἀναγκαίαν συνέπειαν καὶ
περὶ ψυχῆς δύο ἐπεκράτησαν ιδέαι ἢ τῶν ἕλι-
στῶν καὶ ἡ τῶν παραδεχομένων τὴν ψυχὴν.
(πνευματισταί, πανθεισταί).

Καὶ πρῶτον μὲν θὰ σᾶς εἴπω τὰς περὶ ψυ-
χῆς ιδέας τῶν *ἕλιστῶν*. Οὗτοι προσβέουσιν
ὅτι ψυχή δὲν ὑπάρχει, ἀλλὰ ἐκ τῆς ἀλληλεγ-
γῆς τῶν διαφόρων συστατικῶν τοῦ σώματος
πρὸς ἀλληλα, ἐκ τῆς ἀμοιβαίας ἐπιδράσεως
καὶ σχέσεως αὐτῶν γεννᾶται δυνάμις τις προε-
δρεύουσα καὶ διέπουσα τὰς ἀνωτέρας καὶ ὑψηλὰς
λειτουργίας τοῦ σώματος, ὡς τὸ *διανοεῖσθαι*,
ἢ *περὶ καλοῦ*, *ἀγαθοῦ* *ιδέα* κλπ. Ἐνταῦθα
παραλείπω καὶ ἄλλους τινὰς ἰσχυρισμοὺς τῶν
τοιούτων ὡς προαπαιτοῦντας ἰκανὰς ἰατρικὰς
γνώσεις καὶ ἀναφέρω μόνον τὸν ἐξῆς: Ὅπως,
λέγουσι, τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτὰ ἰδίως, ἅπερ βε-
βαίως δὲν ἔχουσι ψυχὴν, τρέφονται, αὐξάνουν
καὶ ὑφίστανται τοσαύτας ἀλλοιώσεις καὶ ἐμφαί-
νουσι τοσαύτας λειτουργίας, ὅπως ἡ *φυσιολογία*
καὶ *βοτανική* διδάσκουσι, παραδεχόμεθα κοι-
νῶς ὅτι διὰ *χημικῶν* καὶ *φυσικῶν* ἰδιοτήτων
ἐκτελοῦσι τὰς παντοίας καὶ τόσον ποικίλας
αὐτῶν λειτουργίας ἀνεῦ ὑπάρξεως *κινητικῆς*
δυνάμεως, τῆς καλουμένης *ψυχῆς* ὑπὸ τῶν
παραδεχομένων αὐτὴν, οὕτω συμβαίνει καὶ εἰς
τὸν ἀνθρώπον. Καὶ τινες μάλιστα προέβησαν

μέχρι καὶ τοῦ νὰ παραδεχθῶσιν ὅτι αἱ λειτουρ-
γίαι αἱ ἀνωτέρας τοῦ ἀνθρώπου ἐκτελοῦνται
ὑπὸ *ἠλεκτρισμοῦ* ἐν τῷ σώματι ἐμφωλευόντος
καὶ ἐκάστοτε διεγειρομένου κατὰ τὰς ἐπιδρά-
σεις τῶν μορίων τοῦ σώματος καὶ τὰς ἐξωθεν
περιστάσεις, ὃν ἠλεκτρισμὸν *ζωϊκὸν* ἐκάλεσαν,
ἐξ οὗ καὶ αὐτοὶ ἔσχον τὸ ὄνομα *ἠλεκτροζωί-
σταί*. Καὶ ταῦτα μὲν οὗτοι φρονοῦσι.

Ἐχομεν δεῦτερον τοὺς παραδεχομένους ψυ-
χὴν. Οὗτοι ἀποβλέποντες εἰς τὰς ὑψηλὰς καὶ
μεταφυσικὰς ιδέας εἰς ἅς ἡ ἀνθρώπινη διάνοια
ἀρικνεῖται, καὶ παρατηροῦντες τὸ ὕψος μέχρι
τοῦ ὁποίου δύναται νὰ ἀναβῇ ὁ ἀνθρώπος καὶ
ἐξετέλλωντες λεπτομερῶς τὰς δυνάμεις τοῦ σώ-
ματος καὶ τί τοῦτο δύναται νὰ ἐκτελέσῃ, εὐρί-
σκουσι *τι ἐνέργειαν*, *δύναμιν* *τινα* ἀνεκκλήτην,
ἀλλ' ἐπ' αὐτοφῶρῳ συλλαμβανομένην, ἥτις ἐκτελεῖ
τὰς ὑψηλὰς καὶ τῆς ἀνωτέρας τάξεως λειτουρ-
γίας, τὸ αὐτὸ, τὴν *δύναμιν* αὐτὴν τὴν ἐνεργοῦσαν,
διατείνονται οὗτοι ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐξη-
γήτῃ τις ἂν δὲν παραδεχθῇ ψυχὴν. Ἐπιτρέψα-
τέ μοι ἐνταῦθα νὰ σᾶς ἀναφέρω χωρὶα τινὰ
ἐνός τῶν πανθειστῶν, οἵτινες ὡς γνωστὸν παραδέ-
χονται ψυχὴν, διότι δὲν δύναμαι νὰ εὔρω λό-
γους πείθοντας πλείοτερον περὶ ὑπάρξεως ψυ-
χῆς. Τί λέγω; θ' ἀκούσητε αὐτὴν τὴν ψυχὴν
λαλοῦσαν καὶ θὰ τὴν ἀκούσητε *μονονοῦχι* φω-
νὴν ἀφίεσαν νὰ σᾶς ὑποστηρίξῃ τὴν ὑπαρξίν
της. (1)

Μετὰ τὴν παρέχασιν ταύτην διατυποῦμεν
νῦν καὶ τὰς περὶ ψυχῆς ιδέας τῶν παραδεχο-
μένων αὐτὴν, ἀρέντες τὴν θρησκείαν ἥτις δὲ
πᾶς τις γινώσκει διὰ τίνων λόγων παραδέχεται
τὴν ψυχὴν. Τὸ σῶμα, λέγουσιν οὗτοι, εἶναι
ἀπλὴ μηχανὴ καὶ οὐδὲν πλέον. Καὶ ὅπως ἡ
μηχανὴ καλῶς ἔχουσα καὶ συντηρησομένη, οὐδενὸς
ετέρου ἔχει χρεῖαν ἢ τῆς *κινητικῆς* δυνάμεως
ἥτοι τοῦ *ἀτμοῦ* ἢ τοῦ *ὑδατος* ἵνα τὴν θέσιν
εἰς ἐνέργειαν καὶ παραγωγήν τὰς καταπληκτικὰς
καὶ ἑναρμονίους ἐκείνας κινήσεις, δι' ὧν ἐπέρχε-
ται καὶ τὸ ἀποτέλεσμα, τούτέστι τὸ ἔργον
ἀναλόγως τῆς μηχανῆς, οὕτω καὶ τὸ σῶμα διὰ
νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς λειτουργίας του ἔχει χρεῖαν
κινητικῆς τινος δυνάμεως, *τῆς ψυχῆς*, κατ' αὐ-
τοῦς, ἥτις τὰ διάφορα μέρη τοῦ σώματος ὡς
ὄργανα μεταχειριζομένη, ἐκτελεῖ τὰς λειτουργίας
τῆς, τῶν νεύρων χρησιμεύοντων ὡς μεταδοτι-
κοῦ σύμματος τῶν ἐνεργειῶν της.

(1) Περιεβλήθησαν ἐνταῦθα δύο ἐπιστολαὶ τοῦ Βεργέρου
τοῦ Γαλιτε ἐκ τοῦ Β' βιβλίου εἰλημμένα.

Ἀρέντες δὲ ἕκαστον ὑμῶν κύριον νὰ προε-
σβεύῃ τὴν καταπίεσασιν αὐτὸν ιδέαν καὶ νὰ
ἔχῃ περὶ ψυχῆς τὰς πεποιθήσεις, ἅς δι' ὀρίμου
καὶ ἡσύχου σκέψεως ἐκτίσαστο ἡδὴ, λέγομεν
τοσοῦτο μόνον, ὅτι ἡμεῖς συγκαταλεγόμεθα μὲ
τὴν χρεῖαν τῶν παραδεχομένων ψυχὴν καὶ ἡ
ἀσθενὴς ἡμῶν κρίσις μᾶς ἀναγκάζει νὰ φρονῶ-
μεν ὅτι διὰ τῆς παραδοχῆς τῆς ψυχῆς δύναται
τις κάλλιστα καὶ βᾶστα νὰ ἐξηγήσῃ τὰς τε
ὑψηλὰς τῆς ψυχῆς λειτουργίας καὶ τὰς φρενο-
παθείας.

Τὶς ὅμως ἡ φύσις καὶ ἡ οὐσία τῆς ψυχῆς,
ἂν *αἰθερὸς* ἢ *ὕλική* μὴ ὑποπίπτουσα ὅμως εἰς
τὰς αἰσθήσεις μας, τίς ὁ στενὸς αὐτῆς μετὰ τοῦ
σώματος σύνδεσμος, ἐξ οὗ ἡ τοσαύτη συμπά-
θεια, οὐ τοῦ παρόντος λόγου, οὐδὲ κατ' ἀνθρω-
πείαν τὰ τοιαῦτα· ἄλλως τε ἐγκαταλείπομεν
αὐτὰ τοῖς βουλομένοις ἰκαρὰ πτέρυγι πέτεσθαι.

Νῦν εἰρηκότες ταῦτα περὶ τούτων ἰκανὰ καὶ
σαφῆ, χωροῦμεν ἐπὶ τὰ πρόσω τοῦ λόγου, τοῦ
κυρίου τῆς παρουσίας διατριβῆς θέματος ἐπιλαμ-
βανόμενοι.

Ἐλικὸν ὄργανον, δι' οὗ ἐκδηλοῦται πᾶσα
ἐνέργεια τῆς ψυχῆς, εἶναι ὁ *ἐγκέφαλος*. Πολλοὶ
δὲ τῶν φυσιολόγων ἠθέλησαν νὰ ὑπαγάγωσιν
εἰς ὀρισμένα μέρη τοῦ ἐγκεφάλου τὰς διαφόρους
λειτουργίας τῆς ψυχῆς, τὴν *μνήμην* π. χ. εἰς
τοῦτο τὸ μέρος, τὴν *κρίσιν* εἰς ἐκεῖνο καὶ οὕτω
καθεξῆς. Πᾶς δὲ τις ἐννοεῖ πόσον δυσχερὲς καὶ
ἐργῶδες εἶναι τὸ τοιοῦτον καὶ βλέπει καταφα-
νέστατα ὅτι οἱ τοιαῦτα ζητούντες *Αρχαδιὰν*
αἰτοῦσι. Καὶ πράγματι οἱ μέγιστοι καὶ περι-
νούστατοι τῶν φιλοσόφων εἰς τοῦτο ἐνασχολη-
θέντες, ἐναυάγησαν καὶ οὐδὲν συνέβη, εἰμὴ ὅτι
ὡς θετικὸν καὶ βέβαιον ἔθετε σήμερον ὁ εἰς,
ὡς ἔτερον διὰ τυχαιῶν παρατηρήσεων εἰ
καὶ πειραμάτων ἀπεδείκνυε σφαλερὸν καὶ ἀνυ-
πόστατον· καὶ πολλὰς αἱ περὶ τούτων ιδέαι
ἐρευναι κατήνησαν μέχρι καὶ τοῦ γελίου.
Ἐκ τῶν ἐρευνῶν τούτων ἔχει τὴν ἀφορμὴν καὶ
ἡ *κρανιοσκοπία*. Διὰ νὰ σᾶς καταδείξω δὲ καὶ
πράγμασι πόσον σφαλεραὶ εἰσιν αἱ τοιαῦται
ἐρευναι, σᾶς ἀναφέρω τὰ ἐξῆς δύο γεγονότα:
Γάλλος τις ὑπαξιωματικὸς ἐτράθη διὰ σφαίρας
πυροβόλου, ἥτις τοῦ ἀφῆρες σχεδὸν τὸ πλεῖ-
στον μέρος τῶν *ἡμισφαιρίων* τοῦ ἐγκεφάλου,
ἅπερ κοινῶς παραδέδεκται ὅτι προϊστάνται
τῶν ἐνεργειῶν τῆς ψυχῆς. Καὶ ὅμως ὁ τραυθεὶς
ὑπαξιωματικὸς εἶχεν ὅλας τὰς δυνάμεις τῆς
ψυχῆς ἀλωβήτους. Μετὰ τρεῖς δ' ἡμέρας φλογι-

σθέντος τοῦ ὑπολοίπου ἐγκεφάλου, μετὰ τῶν μηνίγγων, ἀπέθανεν ὁ τραυματίας συνεπεία τοῦ δευτερογενοῦς τούτου αἰτίου. Ὡσαύτως παρατηρήθη ἕτερος τραυματίας κατὰ τὸν ἐγκέφαλον, στρατιώτης, ὅστις ἐπέζησε πολὺ πλειότερας ἡμέρας καὶ τοῦ ὁποίου ἐπίσης ὁ ἐγκέφαλος ἐτρώθη ἀρκετὰ καὶ ἡ σφαίρα μάλιστα ἔμεινεν ἐντὸς καὶ ἐν τούτοις οὐδεμίαν ἐπαρουσίασε διατάραξιν τῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς. Ὡστε βλέπετε ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ ὀρίσωμεν θέσεις τοῦ ἐγκεφάλου προϊσταμένας ταύτης τῆς λειτουργίας καὶ ἄλλας ἐκείνης. Θὰ σᾶς ἀναφέρω καὶ ἕτερόν τι σχέσιον ἔχον μὲ τὸ θέμα ἡμῶν. Εἰς τὰς ἄλλας νόσους ἔχομεν ὡς βᾶσιν ὑλικὰς βλάβας, αἵτινες φέρουσι τὴν ἀλλοίωσιν τῆς κατὰ φύσιν ὑλικῆς συστάσεως τοῦ σώματος καὶ δὴ τὰς νόσους· εἰς τὰς φρενοπαθείας ὅμως διὰ τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν ἀνθρωπίνων μέσων δὲν δυνάμεθα νὰ συλλάβωμεν τοιαύτας ὑλικὰς παρεκτροπὰς τῆς κατὰ φύσιν ὕλης τοῦ ἐγκεφάλου, ὥστε ἐπειδὴ δὲν εἶναι ὠρισμένα τὰ διάφορα μέρη τοῦ ἐγκεφάλου τὰ προϊστάμενα τῶν διαφόρων ψυχικῶν λειτουργιῶν, οὐδὲ αἱ ἑλικαι βλάβαι αἱ προϊστάμεναι ἐκάστης παθήσεως τῆς ψυχῆς, δὲν δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν τοῦτο τὸ μέρος τοῦ ἐγκεφάλου πάσχει αὐτὰς καὶ ἐκείνας τὰς ἀλλοιώσεις, ἀρα ἔχομεν αὐτὸ τὸ νόσημα τῆς ψυχῆς. Θὰ ἦνε πολλὰ εὐτυχῆς ὁ ἀνθρώπος ὅταν κατορθώσῃ τούτο, ἐπειδὴ ἤθελεν ἀπλοποιήσῃ οὕτω πολὺ τὰς μελέτας του ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἀπὸ ὑλικῶν ἀλλοιώσεων ὠρισμένων καὶ γνωστῶν, τὰς διακρίσεις τῶν ψυχικῶν νοσημάτων ποιῶν. Ἐπειδὴ ὅμως τοῦτο εἶναι ἀδύνατον, νῦν τοῦλάχιστον, πολλοὶ ἐξετάζουσι κατὰ σειρὰν τὰς διαφόρους τῆς ψυχῆς παθήσεις. Εὐμεθοδέστερον ὅμως καὶ ὑγιέστερον καὶ τὰ μάλα πρὸς κατάληψιν συντελοῦν εἶναι ὅπως νῦν ἔχομεν τὰ πράγματα, νὰ διακρίσῃ τις τὰς παθήσεις τῆς ψυχῆς κατὰ τὰς δυνάμεις αὐτῆς, εἰ καὶ τοῦτο δυσχερές.

Καὶ καθὼς τὰς τοῦ σώματος ἐν γένει λειτουργίας τρεῖς διέπουν δυνάμεις, ἡ τῆς θρέψεως, τῆς λειτουργίας καὶ παραγωγῆς ἐτέρων ὁμοίων, οὕτω, ὡς γνωστὸν, τῆς ψυχῆς αἱ δυνάμεις, δι' ὧν ἐκτελεῖ τὰς διαφόρους αὐτῆς λειτουργίας, τρεῖς εἰσι, ἡ ὀρεκτικῆ, ἡ συναισθητικῆ καὶ ἡ γνωστικῆ. Αἱ τρεῖς αὗται δυνάμεις τοῦ τε σώματος καὶ τῆς ψυχῆς ἰδίαι εἶναι τόσον ἀλληλένδετοι, ὥστε συγγέονται καὶ δὲν δύναται τις νὰ θέσῃ αὐτῶν ἀκριβῆ ὄρια, οὐδὲ νὰ

εἴπῃ ποῦ παύει λειτουργοῦσα ἡ μία καὶ ἄσχετος ἡ ἄλλη, ἀλλὰ λεληθότως συλλαμβάνει τις τὴν μίαν ἐπεμβαίνουσαν εἰς τὸν κύκλον τῆς ἐνεργείας τῆς ἄλλης. Ἐν τῇ θρέψει τοῦ σώματος δὲν ἐμπερικλείεται αὐτὴ ἡ λειτουργία καὶ ἐν τῇ λειτουργίᾳ παραγωγῆς: Καὶ ἐν τῇ ὀρέξει δὲν συνυπάρχει ἡ συναισθησις καὶ ταύτη οὐ συνδέεται ἡ γινῶσις; Καὶ δύναται τις εἰπεῖν τολμηρὰν παράθεσιν ποιῶν ὅτι αἱ τρεῖς τοῦ σώματος δυνάμεις οὐδὲν ἕτερόν εἰσιν εἰμὴ αἱ τρεῖς τῆς ψυχῆς δυνάμεις, ἀλλὰ αἱ μὲν ταπειναί, αἱ δὲ ὑψηλαί· αἱ μὲν ὑλικαί, αἱ δὲ πνευματικαὶ τουτέστιν ἡ μὲν τοῦ τρέφεσθαι δυνάμεις ἀναλογεῖ μὲ τὴν ὀρεκτικὴν, ἡ δὲ τοῦ λειτουργεῖν μὲ τὴν συναισθητικὴν καὶ ἡ τοῦ παράγειν μὲ τὴν γνωστικὴν. Βλέπετε, ἂν ἀναλύσῃ τις καὶ παραθέσῃ τὰ πράγματα πόσον σφιγκτὸν εὐρίσκει τὸν σύνδεσμον μεταξὺ ψυχῆς καὶ σώματος καὶ ποῖαι ἀφορμαὶ ἠνάγκασαν πολλοὺς τῶν φιλοσόφων ν' ἀπορρίψωσι τὴν ἰδέαν τῆς ὑπάρξεως τῆς ψυχῆς, ἐκ παραβολῆς μάλιστα κινούμενοι τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὰ ζῶα, ἅπερ τὰς αὐτὰς ἔχουσι δυνάμεις κατωτέρας καὶ ἀνωτέρας. Καὶ εἴποι ἂν τις ἐνταῦθα τῇ τοῦ Ἀμλέτου αὐτοῦ εἶναι τὸ ἄγαν σκέπτεσθαι Ὀράτιον. (Shakespeare). Ἄλλ' ἐπανελέθωμεν εἰς τὴν σειρὰν τοῦ λόγου.

Καθὼς λοιπὸν αἱ δυνάμεις τοῦ σώματος τρεῖς εἰσιν, οὕτω καὶ αἱ τῆς ψυχῆς τρεῖς, καὶ κατ' αὐτὰς θὰ διακρίσωμεν τὰς παθήσεις τῆς ψυχῆς, τουτέστι Α.) εἰς παθήσεις, καθ' ἃς βλάπτεται τὸ ὀρεκτικόν. Β) εἰς παθήσεις καθ' ἃς τὸ συναισθητικόν καὶ Γ) εἰς παθήσεις καθ' ἃς πάσχει ἡ γνωστικὴ δυνάμεις τῆς ψυχῆς. Σημειωτέον δὲ ὅτι πολλαίαι πασχούσας τῆς μιᾶς δυνάμεως συμπάσχει πως καὶ ἡ ἕτερη τέλος Δ) θὰ ἀναφέρωμεν καὶ τινὰς παθήσεις, καθ' ἃς πᾶσαι τῆς ψυχῆς αἱ δυνάμεις πάσχουσι καὶ ταῦτα ἀφοῦ ὑπομνήσωμεν ἐνταῦθα τοὺς δύο τύπους καθ' οὓς τὰ ψυχικὰ νοσήματα παρίστανται τουτέστι τὸν ἐρεθιστικόν, καθ' ὃν βιαία, ἐνεργητικὴ καὶ ὀρμητικὴ καταστασις παρατηρεῖται, καὶ τὸν ἀσθενικόν, ὅτε χαλύνωσις, νωθρότης καὶ παντελὴς ἀπάθεια ἐπικρατεῖ.

(Ἐπεται τὸ τέλος).

ΕΥΛΑΛΙΑ ΠΟΝΤΟΥ Α.

ΔΡΑΜΑ

ΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΠΕΝΤΕ

ΜΕΤΑ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

ΠΡΑΞΙΣ ΠΡΩΤΗ.

(συνέχεια ἴδε φύλ. Γ')

ΤΟΡΣΗ, ΕΥΛΑΛΙΑ

ΕΥΛΑΛΙΑ

Ἐμμανουήλ! . . . εἶσαι μόνος;

ΤΟΡΣΗ

Ναί . . . δύνασαι νὰ εἰσέλθῃς . . . (κατ' ἰδίαν)
Ἐμπρός! Θάρρος.

ΕΥΛΑΛΙΑ

Λοιπὸν δυνάμεθα ν' ἀρχίσωμεν. Εἶσαι ἔτοιμος;

ΤΟΡΣΗ

Μίαν στιγμὴν . . . Ἄλλὰ τί ἔχεις, Ἀντωνία; (ἀνεβάζων αὐτήν) Εἶσαι ὠχρὰ, εἶσαι σκυθρωπή . . . μήπως αἱ πρὸ ὀλίγου ἐπιπλήξεις μου . . .

ΕΥΛΑΛΙΑ

Αἱ ἐπιπλήξεις σου! . . . ὦ! ὄχι, ὄχι, φίλε μου.

ΤΟΡΣΗ

Τότε λοιπὸν τί συμβαίνει; τί ἔχεις; Μήπως εἶναι καὶ πάλιν ἡ θλίψις ἐκείνη, ἣν ἀγνοῶ, καὶ ἥτις σὲ καθιστᾷ δυστυχῆ;

ΕΥΛΑΛΙΑ

ὦ! μίαν μόνην ἔχω, ὅτι δὲν δύναμαι ἴσως νὰ σὲ καταστήσω εὐτυχῆ.

ΤΟΡΣΗ

Θὰ μὲ καθίστας εὐτυχέστατον, ἐάν μοι ἐξεμυστηρεύσῃς τὸ μουσεῖον ἐκεῖνο ὅπερ σὲ καταναλίσκει . . .

ΕΥΛΑΛΙΑ

Οὐδέποτε, Ἐμμανουήλ!

ΤΟΡΣΗ

Πῶς! λοιπὸν πάντοτε ἡ αὐτὴ σιγή; Λοιπὸν μὲ ἀναγκάζεις! Θὰ συγκεντρώσω τὰς ἀναμνήσεις μου! . . . Θὰ ἐρευνήσω . . . Θὰ ἐρωτήσω . . . ἐάν ᾔναι ἀνάγκη . . .

ΕΥΛΑΛΙΑ

Ἄν τοιοῦτό τι πράξῃς . . . ἂν τὸ πράξῃς . . . ὄχι πράξῃς κακῶς!

ΤΟΡΣΗ

Ἀντωνία!

ΕΥΛΑΛΙΑ

ὦ! ναι, πολὺ κακῶς! . . . (κατ' ἰδίαν) Πρέπει, ἔξω καὶ μὲ κίνδυνον νὰ μ' ἐνοήσῃ! (μετὰ γλυκύτητος) Ἄκουσον με, Ἐμμανουήλ! ἐνθυμεῖσαι τὴν ἡμέραν καθ' ἣν σὲ εὗρον εἰς Ἐλβετίαν, πληγωμένον, καταβεβλημένον, θνήσκοντα εἰς μίαν φάραγγα; . . . Θὰ ἀπέθνησκας ἐκεῖ, διότι ἦσο μόνος . . . διότι μόνον ἡ ἀπελπισία ἢ τὸν θάνατον ἐκζητοῦσα ἠδύνατο νὰ ὠθήσῃ ἀνθρώπων ζῶντα εἰς τὴν ἀβυσσον ἐκείνην, ἐντὸς τῆς ὁποίας σὲ εἶχε ρίψει ἡ ἀπερικοψία σου . . . Σὲ εἶδον αἱματόφυρτον, ἀκίνητον, ἐκπνέοντα . . . καὶ ὁ θάνατος ὃν ἐγὼ ἐπέκαλούμην ὡς εὐεργέτημα, μὲ ἐφόβιζε ἀπειλῶν σὲ τὸν ὁποῖον δὲν ἐγνώριζον. Μία ἰδέα, νὰ σοὶ σώσω τὴν ζωὴν, μοι ἐπῆλθε τότε! Ἐνόμισα ὅτι ἡ ζωὴ σου θὰ ἐχρησίμευεν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὡς ἐξιλέωσις τοῦ θανάτου μου . . . Σὲ ἀνήγειρα . . . ἐσπόγγισα τὰς πληγὰς σου, σὲ ἀνέζωγονόνησα . . . καὶ ἐγὼ, ἀσθενὴς γυνὴ, σὲ ἔσουρα ἔξω τῆς ἀβύσσου καὶ σὲ ὠδήγησα εἰς τὴν καλύβην ἐκείνην, ὅπου ἔπεσες παραχρῆμα ἀναίσθητος, φλεγόμενος ὑπὸ πυρετοῦ καὶ ἐξηνητημένος ὑπὸ τῆς ὀδύνης.

ΤΟΡΣΗ

Εἶναι ἀληθές, Ἀντωνία, εἶναι ἀληθές!

ΕΥΑΛΛΙΑ

Λοιπὸν ἐνθυμείσαι ὅτι ἤμην ἐτοίμη νὰ ἀναχωρήσω, ὅτε εἰς ἐκ τῶν περιστοιχοῦντων σε ἐψιθύρισε χαμηλῆ τῆ φωνῆ: «Ὁ ἄνθρωπος οὗτος δὲν ἔχει πλέον μιᾶς ὥρας ζωῆν.» Ἄγνοῦ ἔνν οἱ ἀπαίσιοι ἐκεῖνοι λόγοι ἐφθασαν εἰς τὰς ἀκοάς σου, ἐν τῷ ληθάρῳ ἐν ᾧ ἦσο βεβουθισμένος, ἀλλ' ἐγὼ τοὺς ἤκουσα καὶ ἐτάθην. Ὁ Θεὸς μὲ εἶχεν ἐμπνεύσει τὸ πρῶτον ὅπως σοὶ σώσω τὴν ζωὴν καὶ ἐνόμισα ὅτι σώζων σε ἐντελῶς θὰ ἐξεπλήρουν τὴν θέλησίν του. . . Ὅθεν τὴν ἐπιούσαν, καὶ ἐπὶ δεκαπέντε κατὰ συνέχειαν ἡμέρας καθ' ἃς ὁ θάνατος σὲ ἠπείλει, μὲ εἶδες, Ἐμμανουήλ, εἰς τὸ προσκεφάλαιόν σου.

ΤΟΡΣΗ

Ἔ! σὲ εὐγνωμονῶ καὶ τώρα ὡς καὶ τότε! Σοὶ εὐγνωμονῶ καὶ σήμερα ἔτι ὅπως καὶ τὴν πρώτην ἡμέραν καθ' ἣν ἦλθον εἰς βέσιν νὰ ἐννοήσω ὅτι σοὶ ὄφειλον τὴν ζωὴν!

ΕΥΑΛΛΙΑ

Σὺ εἶχες σωθῆ τότε.

ΤΟΡΣΗ

Ἐνῶ σὺ ἐζήτησι πάντοτε ν' ἀποθάνῃς!

ΕΥΑΛΛΙΑ

Ναί, Ἐμμανουήλ, ἦ'ελον εἰσέτι ν' ἀποθάνω ἀλλὰ δὲν εἶχον τὸ θάρρος. Διότι μοὶ εἶχες διηγηθῆ τὴν νεότητά σου, τοὺς μόχθους σου, τὰς ὠραίας σου ἐλπίδας! . . . διότι μοὶ εἶχες ὁμιλήσει περὶ τοῦ ἐνδόξου καὶ εὐδαίμονος μέλλοντος σου! . . . διότι ὅταν, ἐξησθημένος ὢν εἰσέτι, ἐζήρησσο στηριζόμενος ἐπὶ τοῦ βραχίονος μου, ἐμοῦ τῆς νεανίδος, ὑπερηφανεύομην ὅτι ἤμην ἡ σώτειρά σου! Ἡμὴν εὐτυχῆς βλέπουσά σε ἀναζώντα ὅπως πραγματοποιήσῃς τὰς ἐλπίδας σου. . . Καὶ ὑπῆρχον στιγμαὶ ἐν τῷ βίῳ μου καθ' ἃς ἐλπισμόνουν ὅτι ὑπεσχέθην ἐμαυτὴν τῷ θανάτῳ!

ΤΟΡΣΗ

Καὶ ἐκτὸς τούτου ἠννέεις βεβαίως ὅτι σὲ ἠγάπων.

ΕΥΑΛΛΙΑ

(καθεζομένη ἐπὶ τοῦ ἀνακλιντροῦ)

Σὲ ἠγάπησα πρώτη, Ἐμμανουήλ.

ΤΟΡΣΗ

(γονυπετῶν πρὸ τῆς Εὐλαλίας)

Ἄντωνιά μου!

ΕΥΑΛΛΙΑ

Ἐσπέραν τινὰ ἦσο εἰς τοῦ πόδας μου Ἐμμανουήλ! μὲ παρεκάλεσε ἐπὶ μακρὸν ἵνα σοὶ εἶπω ποία ἤμην, πόθεν ἤρχόμην, καὶ πῶς εὐρέθην εἰς τὸ φρικῶδες ἐκεῖνο ὄρος. . . Ὑπῆρξες πολὺ σκληρὸς πρὸς ἐμὲ ἦτις σὲ παρεκάλεσα ματαίως νὰ μοὶ ἀφήσῃς τὸ μυστικὸν μου. «Θὰ σοὶ δώσω τὴν περιουσίαν μου!» Μοὶ εἶπες, θὰ σοὶ δώσω τὸ ὄνομά μου! Τὸ ὄνομά σου ὅπερ εἶναι ἐντιμὸν καὶ ἀκηλίδωτον! τὸ ὄνομά σου ὅπερ εἶναι περιφανὲς καὶ σεβαστὸν! . . . τὸ ὄνομά σου αὐτὸ διὰ τὸ ὅποιον ἐγὼ σὲ ἀγαπῶ καὶ τὸ ὅποιον θὰ πρετίμων ἀπὸ ὄνομα πρίγκηπος! . . . Καὶ ὅμως! τὸ ἀπεποιήθην ἵνα σιγήσω.

ΤΟΡΣΗ

Ναί, φιλότατη Ἄντωνιά!

ΕΥΑΛΛΙΑ

Τότε ἔκυψες πρὸς με ὅ οἱ ὀφθαλμοὶ σου ἠκτινολόουν ἐξ ἔρωτος, ἡ φωνή σου ἦτο ὡσεὶ θεόπνευστος καὶ μοὶ εἶπες: «Λοιπὸν δὲν θὰ ἐρωτήσω πλέον περὶ οὐδενός, οὐδέποτε! Θὰ ἦσαι δι' ἐμὲ ἄγγελος ὅστις ἔχει πατρίδα τὸν οὐρανὸν καὶ σπεύεται ὀνόματος ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης. . . θὰ σὲ ἀγαπῶ τοιοῦτοτρόπως χωρὶς οὐδέποτε νὰ σ' ἐρωτήσω περὶ τίνος. . . δὲν σὲ παρακαλῶ νὰ μὲ ἀγαπᾷς. . . θὰ μοὶ ἦσαι ἀγία. . . καὶ θὰ σοὶ εὐγνωμονῶ ὅτι ζῆς δι' ἐμὲ, ὡς ἂν μοὶ ἐδίδες ἐκ νέου τὴν ἐδικὴν μου ζωὴν. Στέργεις οὕτω, κόρη, στέργεις; . . . Σοὶ ἔτεινα τὴν χεῖρα, τὴν ἐσφιγξες εἰς τὴν ἰδικὴν σου καὶ μὲ ἐκάλεισε Ἄντωνιά, διὰ τοῦ ὀνόματος τῆς μητρὸς σου, προστατεύων οὕτω ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ τοῦλάχιστον τὴν ἐνωσίαν μας ἣν δὲν ἠδυνάμην νὰ καθαγιάσω ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων.

ΤΟΡΣΗ

(ἐχειρόμενος)

Ἔ! συγγώρει. . . Ὅχι, ὄχι! οὐδέποτε θὰ ζητήσω νὰ μάθω τί. . . Ἄλλ' ἂν ἐγνώριζες πόσον σὲ ἀγαπῶ! Ἐὰν ἐγνώριζες πόσον θὰ ὑπερηφανεύομην ἐπιβάλλων σε εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ ἀνακρῦττων τὸν ἔρωτά μου! . . . Καὶ ὅταν θλέπω

ὅτι δὲν θέλεις; νὰ γνωρίζωσι κἀν ὅτι σὲ ἀγαπῶ! Ἔ! τότε, πείσθητι, ἡ ζωὴ μου μοὶ φαίνεται ἄσκοπος, ἀνευ μέλλοντος! Ἀπελπίζομαι, ἀπνευκροῦμαι, παραφρονῶ! Ἄλλ' ἀπὸ τοῦδε ἡ θέλησίς σου ἔσεται θέλησίς μου. Πλὴν, εἰπέ μοι, μὲ ἐσυγχώρησες;

ΕΥΑΛΛΙΑ

(ἐχειρόμενος)

Νὰ σὲ συγχωρήσω, Ἐμμανουήλ! Δύναμαι τάχα νὰ μνησικακῶ ἐναντίον σου δι' ἐν δυστύχημα οὕτινος ἐγὼ μόνη εἶμι ἡ αἰτία; Ὅχι, δὲν ἔχω τίποτε νὰ σοὶ συγχωρήσω· ἀλλ' ἔχω κἀτι νὰ σοὶ εἶπω ἀκόμη.

ΤΟΡΣΗ

(Χωρῶν πρὸς τὰ ἐμπροσθεν τῆς σκηνῆς).

Ἔ! λάλησον! λάλησον!

ΕΥΑΛΛΙΑ

Καθόσον πρόκειται περὶ τοῦ παρελθόντος αὐτοῦ τὸ ὅποιον δὲν δύναμαι νὰ σοὶ ἀποκαλύψω.

ΤΟΡΣΗ.

Σὲ ἀκούω.

ΕΥΑΛΛΙΑ

Τὴν ἡμέραν καθ' ἣν μὲ ἀπήντησες Ἐμμανουήλ, σοὶ τὸ ὀρκίζομαι, ἤμην ἀγνή ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ παντὸς πταισματος καὶ παντὸς ἐγκλήματος. . .

ΤΟΡΣΗ

Ἄ! λέγεις τὴν ἀλήθειαν, δὲν ἔχει οὕτω;

ΕΥΑΛΛΙΑ.

Ἄμφιβάλλεις;

ΤΟΡΣΗ

Ὅχι, ὄχι, δὲν ἀμφιβάλλω! εἶμαι εὐτυχῆς, εἶμαι ἀτάραχος καὶ δὲν ζητῶ τίποτε περισσώτερον.

ΕΥΑΛΛΙΑ.

Τίποτε περισσώτερον, τὸ εἶπες· μὴ τὸ λη-

σμονήσης, Ἐμμανουήλ! Τὴν ἐπίσημον ταύτην περὶ τῆς ἀγνότητός μου διαβεβαίωσιν εἶχον φυλάξει διὰ τὴν ἡμέραν καθ' ἣν θὰ ἠσθανόμην ψυχραίνόμενον τὸν ἔρωτά σου· εἶναι δὲ αὕτη ἡ τελευταία τῆς ψυχῆς μου λέξις ἣν σοὶ εἶπον. . . Πέραν αὐτῆς τὰ πάντα ἐὰ μένωσι τεθαμμένα ἐν τῷ στήθει μου. Σήμερα σοὶ παρέδωσα τὸ μόνον ὄπλον ὅπερ εἶχον πρὸς ὑπεράσπισίν μου. . . Ἐὰν ποτὲ ἀμφιβάλλῃς περὶ τοῦ ὄρκου μου, μὴ νομίσεις ὅτι θὰ ἐπαναλάβω αὐτὸν, καθόσον τότε θὰ ἀμφιβάλλῃς ἔτι περισσώτερον. Σοὶ εἶπον πᾶν ὅτι ἠδυνάμην· ἐὰν ζητήσῃς ἀποδείξεις δὲν ἔχω τοιαύτας! Ἐὰν ἀπαιτήσῃς τὸ μυστικὸν μου, προτιμῶ ν' ἀποθάνω!

ΤΟΡΣΗ

Ἔ! θὰ ζήσῃς! θὰ ζήσῃς διὰ τὴν εὐδαιμονίαν μου. . . καὶ ὡς ἐλπίζω, καὶ διὰ τὴν ἰδικὴν σου. . . Ἄλλὰ κἀποιος ἐρχεται. . . εἶναι ὁ Λαβινιάν. . . Ἔ φίλη μου, κρύψον ἀπὸ αὐτὸν τὰ δάκρυά σου. (ὁ Λαβινιάν ἐμφανίζεται)

ΣΚΗΝΗ Ι'.

ΤΟΡΣΗ, ΕΥΑΛΛΙΑ, ΛΑΒΙΝΙΑΝ.

ΛΑΒΙΝΙΑΝ

(Εἰσερχόμενος μὲ τὸν πῖλον εἰς χεῖρας).

Λοιπὸν Ἐμμανουήλ! παρήλθεν ἡ τετάρτη, καὶ ἂν θέλῃς νὰ φθάσωμεν ἐγκαίρως εἰς Ζουβιζῆ. . .

ΕΥΑΛΛΙΑ.

Εἰς Ζουβιζῆ!

ΤΟΡΣΗ

(μετὰ δυσαρρεσκείας)

Ἄ! τὸ δεῖπνον αὐτὸ τῆς ἐξοχῆς μὲ δυσαρρεσκείας.

ΕΥΑΛΛΙΑ

Καὶ διατί, φίλε μου; τί δεῖπνον εἶναι αὐτό;

ΤΟΡΣΗ

Μία πρόσκλησις περὶ τῆς ὁποίας ἐλησμονήσα νὰ σοὶ κάμω λόγον.

ΛΑΒΙΝΙΑΝ

(ἐνῶ ὁ Τορσῆ ἀποχερατᾶ τὴν Εὐλαλίαν)

Ναί, μὴ βραδύνεις· γνωρίζεις ὅτι ὁ κύριος Δὲ Σανζιρών μᾶς εἶπεν ὅτι ἡ σύζυγός του καὶ ἡ πενθερά του, ἡ κόμησσι Δὲ Πρεβίτζ, μᾶς περιμένουσιν εἰς τὰς ἑξ.

ΕΥΛΑΛΙΑ

(κατ' ἰδίαν καὶ ἀποστρέφουσα τὸ πρόσωπον μετὰ τρόμου)

Ὁ κύριος Δὲ Σανζιρών! ἡ κόμησσι Δὲ Πρεβίτζ!

ΤΟΡΣΗ

(ἐκπλησσομένης)

Τί ἔχεις, Ἀντωνία; ..

ΕΥΛΑΛΙΑ

Τί ἔχω . . . (κατ' ἰδίαν) ὦ Θεέ μου!

ΤΟΡΣΗ

Ναί σὲ ἐρωτῶ τί ἔχεις. Μήπως γνωρίζεις τὸν κύριον Δὲ Σανζιρών;

ΕΥΛΑΛΙΑ

Τὴν κύριον Δὲ Σανζιρών τὸν γαμβρὸν τῆς κομήσσης Δὲ Πρεβίτζ;

ΤΟΡΣΗ

Τὸν γνωρίζεις λοιπόν; (σκεπτόμενος) Ἄληθῶς! δὲν σοὶ εἶχον εἶπει ἀκόμη τὸ ὄμα του . . . καὶ ὅμως . . . ἅμα ἤκουσες αὐτὸ προφερόμενον . . .

ΕΥΛΑΛΙΑ

(ἀταράχως)

Ἄ! Ἐμμανουήλ, ἰδοὺ πάλιν αἱ ὑπόνοιαι σου . . .

ΤΟΡΣΗ

Ὅχι . . . ἀλλὰ . . .

ΛΑΒΙΝΙΑΝ

Λοιπόν, θὰ ἔλθης;

ΕΥΛΑΛΙΑ

Ἵπαγε, φίλε μου ὕπαγε . . . ἀπαγάγετέ τον, κύριε Λαβινιάν.

ΛΑΒΙΝΙΑΝ

Μάλιστα, κυρία.

ΕΥΛΑΛΙΑ

Πρέπει ἀκόμη καὶ νὰ ἐνδυσθῆς. (Λαμβάνουσα τὴν χεῖρά του καὶ προσπαθοῦσα νὰ τὸν σύρῃ πρὸς ἐαυτήν) Ὑγείαινε, Ἐμμανουήλ.

ΤΟΡΣΗ

(ἀποστρέφων τὸ πρόσωπον μετὰ ψυχρότητος)

Ἵγείαινε, Ἀντωνία.

ΕΥΛΑΛΙΑ

Ἵγείαινε! (κατ' ἰδίαν) Ἄ! δὲν εἶναι προτιμώτερος ὁ θάνατος τοιαύτης ζωῆς; . . . (ἐξέρχεται).

ΣΚΗΝΗ ΙΑ΄

ΤΟΡΣΗ, ΛΑΒΙΝΙΑΝ.

ΤΟΡΣΗ

Γνωρίζει τὸν Σανζιρών . . . γνωρίζει τὴν κόμησσαν Δὲ Πρεβίτζ . . . Ναί, ναί, θὰ ὑπάγω εἰς τὸ δεῖπνον αὐτό . . .

ΛΑΒΙΝΙΑΝ

Ἄγωμεν, λοιπόν!

ΤΟΡΣΗ

Σὲ ἀκολουθῶ (ἐξέρχονται ὁμοῦ)

ΣΚΗΝΗ ΙΒ΄

ΠΑΥΛΟΣ, ΔΕΝΝΕΒΙΑ.

ΠΑΥΛΟΣ

(ἐκ τοῦ παρασκηνίου καὶ ὡσεὶ αἰνοβαρῆς)

Εὐγένιε . . . Εὐγένιε . . . (εἰσέρχεται) ποῦ

εἶναι ἡ σύζυγός σου, Εὐγένιε, ἥτις ἤθελε νὰ στοιχηματίσῃ ὅτι δὲν θὰ ἐγινόμην δεκτὸς εἰς τὸ οἶκον τῆς ἀγνώστου; (ζητῶν τὸν Λαβινιάν) ποῦ εἶσαι λοιπόν; Εὐγένιε! Εὐγένιε! . . . Ἄ! τὴν ἐνθυμούμαι . . . ὑπῆγεν εἰς τὴν ἐξοχὴν . . . προσκεκλημένος ὑπὸ τοῦ Σανζιρών . . . μετὰ τὸν σύζυγον τῆς ἀγνώστου . . .

ΔΕΝΝΕΒΙΑ

(προσποιούμενος ὡσαύτως τὴν αἰνοβαρῆ)

Δηλαδή . . . μετὰ τὸν σύζυγον . . .

ΠΑΥΛΟΣ

(διαρρηγνύμενος εἰς γέλωτα)

Ὅστις τὴν ἐνουμφεύθη εἰς Ἐλβετιάν! . . . Τὰ εἰξεύρομεν αὐτά! τὰ εἰξεύρομεν! (ὑψῶν τὸ ποτήριόν του) εἰς ὕγαιαν τῆς συζύγου του!

ΔΕΝΝΕΒΙΑ

(κατ' ἰδίαν)

Κάλλιστα! ἤλθεν εἰς τὴν θέσιν εἰς ἣν ἐπεθύμουν . . . καὶ οἱ ἀτμοὶ τοῦ πονοῦ θὰ τὸν καταστήσωσιν ἔτι μάλλον ὑπήκοον.

ΠΑΥΛΟΣ

Ἄκουσον, Δεννεβίλ, ἄκουσον! . . . ἔχω μίαν ἰδέαν! . . . Ἐὰν ἐπωφελοῦμένη τῆς ἀπουσίας τοῦ . . .

ΔΕΝΝΕΒΙΑ

Τοῦ συζύγου;

ΠΑΥΛΟΣ

Ναί, ἐνῶ ἡ φιλιότη μας Κορνηλία ἐτοιμάζει τὸ τέϊον.

ΔΕΝΝΕΒΙΑ

ὦ! ἔχεις καιρὸν. Ὁ σύζυγός σου θὰ ἀπουσιάσῃ ὅλην τὴν νύκτα, καὶ, ἀφοῦ ἅπασι εὐρισκόμεθα μόνοι τὴν στιγμὴν ταύτην, ἄς ὁμιλήσωμεν ὀλίγον περὶ τῆς ὑποθέσεως ἥτις με φέρει εἰς Παρισίους.

ΠΑΥΛΟΣ

Περὶ τῆς ὑποθέσεώς σου! . . . τῆς ὑποθέσεως;

ἥτις σὲ ἔφερε . . . τὴν γνωρίζω! Χρήματα πάλιν, ἔ; χρήματα πάλιν! Ἄν τοῦτο δὲν σὲ πειράξῃ προτιμῶ νὰ συνομιλήσωμεν περὶ πονοῦ σου; ὑπάγωμεν νὰ πῶμεν πόνον! . . .

ΔΕΝΝΕΒΙΑ

Ἄλλὰ νομίζω ὅτι σοὶ προσέφερον ἐκδούλευσιν ἀρκετὰ σπουδαίαν, ὥστε καὶ σὺ ὀφείλεις . . .

ΠΑΥΛΟΣ

Ἄλλὰ σοὶ τὴν ἐπλήρωσα τὴν ἐκδούλευσιν ἐκείνην.

ΔΕΝΝΕΒΙΑ

Δὲν μοὶ ἐπλήρωσας ποσῶς ὅτι εἶχομεν ῥητῶς συμφωνήσει.

ΠΑΥΛΟΣ

Διότι δὲν μοὶ ἔφερες, ὡς εἶχομεν ἐπίσης ῥητῶς συμφωνήσει, τὴν διαθήκην.

ΔΕΝΝΕΒΙΑ

(κατ' ἰδίαν)

Πρέπει νὰ ἀναβάλω τὸ πρᾶγμα δι' ἄλλοτε. (γεγονοῖα τῆ φωνῆ) Ἄλλ' ἀφοῦ ὁ Ποντουᾶ ἠθέλησε νὰ τὴν μηδενίσῃ . . .

ΠΑΥΛΟΣ

Ψεύδεις, ἀλλὰ δὲν με μέλλει . . . ἄκουσον, Δεννεβίλ . . . εἶμαι μεθυμένος . . . πιθανόν . . . ἀλλὰ δὲν λησμονῶ τίποτε . . . Ὀλίγον φροντίζω τί ἔκαμες τὴν διαθήκην, διότι ἔχω ἀκόμη εἰς χεῖράς μου τὰ κίβδηλα ἐκεῖνα τραπεζικὰ γραμμάτια τὰ ὅπερ κατασκευάσας διὰ λογαριασμὸν τοῦ Βωδρελλιάν . . . τοῦ κκαούργου ἐκεῖνου τοκογλύφου . . . Συνεννεύεισθε κάλλιστα οἱ δύο σας . . . ἀλλὰ, σοὶ ὀρκίζομαι, καὶ μετὰ γνωρίζεις . . . ἐάν τις ἐκ τῶν δύο σας ἐπιχειρήσῃ τι ἐναντίον μου . . . ἐάν ποτε γίνῃ λόγος περὶ τῆς προκειμένης διαθήκης . . . δὲν θ' ἀπευθυνθῶ εἰς τὰ δικαστήρια . . .

ΔΕΝΝΕΒΙΑ

Σὲ πιστεύω . . . ἀλλὰ γνωρίζεις καὶ σὺ ὅτι δὲν εἶμαι ἐξ ἐκείνων τοῦς ὁποίους ἀπειλοῦσι . . .

Ἔλα δά, Βερμόν, μίαν μικρὰν θυσίαν ἀκόμη... εἶται τόσφ πλούσιος, βαθύπλουτος!

ΠΑΥΛΟΣ

Δὲν ἔχω χρήματα. (Κτυπῶν τὰ θυλάκιά του) Βλέπεις καλῶς ὅτι δὲν ἔχω χρήματα.

ΔΕΝΝΕΒΙΑ

Αὐτὸ σὲ ἀνησυχεῖ; ὑπογράψέ μοι ἐν συνάλλαγμα πρὸς τὸν ἐπιστάτην σου. (ἔρουνῶν) Ἰδοὺ ἴσα ἴσα, κλάμος καὶ μελάνη, θά εὐρῶ βεβαίως καὶ τεμάχιον τι χάρτου.

ΠΑΥΛΟΣ

Συνάλλαγμα... καλὰ... ἀλλ' εἶται τὸ τελευταῖον...

ΔΕΝΝΕΒΙΑ

Διὰ πεντήκοντα χιλιάδας φράγκων μόνον.

ΠΑΥΛΟΣ

(διαμαρτυρούμενος)

Πεντήκοντα χιλιάδας φράγκων!

ΔΕΝΝΕΒΙΑ

Ναι, καὶ ἐγκαταλείπω τὴν Γαλλίαν διὰ παντός.

ΠΑΥΛΟΣ

Πεντήκοντα χιλιάδας φράγκα! Καλλίτερα θὰ ἔπινα πενήκοντα χιλιάδας φιάλας.

ΔΕΝΝΕΒΙΑ

(εἰς τὸ βάθος τῆς σκηνῆς)

Ὅτ' ὑπάρχη χάρτης εἰς αὐτὸ τὸ γραφεῖον (ἐκκινεῖ τὴν εἰκόνα καὶ θεωρεῖ αὐτήν) Τί βλέπω!

ΠΑΥΛΟΣ

Τί σοι συμβαίνει λοιπόν;

ΔΕΝΝΕΒΙΑ

Τίποτε. (Κατ' ἰδίαν) ὄχι! δὲν ἀπατώμαι! (γεγονοῖα τῆ φωνῆ) Ὅτ' μοι ὑπογράψης λοιπὸν αὐ-

τὸ τὸ συνάλλαγμα τῶν πενήκοντα χιλιάδων φράγκων;

ΠΑΥΛΟΣ.

Εἶται πρελλός... Πέντε χιλιάδας ἂν (ἐλθῆς. Ἄλλως τε δὲν γνωρίζω ἀκόμη πόσα θὰ ἐξοδύσω διὰ τὴν κατακτῆσιν τῆς συζύγου τοῦ Τορσῆ.

ΔΕΝΝΕΒΙΑ

(κατ' ἰδίαν)

Τῆς συζύγου τοῦ Τορσῆ!.. Καὶ ὁ Λαθινιάν μοι εἶπεν ὅτι ὁ σύζυγός τῆς ἔκαμνε τὴν εἰκόνα τῆς... Θεέ μου! εἶναι δυνατόν; (γεγονοῖα τῆ φωνῆ) Λοιπὸν καὶ καλὰ ἐπιμένεις ἢ ἀνακαλύψης ποῦ εἶναι ἡ σύζυγος τοῦ Τορσῆ;

ΠΑΥΛΟΣ

Ὡς ἐπιμένω νὰ μοι σοὶ δώσω τὰς πενήκοντα χιλιάδας φράγκων τὰς ὁποίας μοι ζητεῖς.

ΔΕΝΝΕΒΙΑ

(ἀποκρύπτων ἐκ νέου τὴν εἰκόνα)

Λοιπὸν τώρα δὲν ζητῶ πλέον πενήκοντα χιλιάδας.

ΠΑΥΛΟΣ

Τί ζητεῖς λοιπόν;

ΔΕΝΝΕΒΙΑ

Ὅτ' σοὶ τὸ εἶπω αὐριον, ἀλλὰ μὴ λησμονήσης ἐν τούτοις ὅτι μοι ἀπ-ποιήθη.

ΠΑΥΛΟΣ

(κατ' ἰδίαν)

Αὐριον... τί ἔνοσῃ; (γεγονοῖα τῆ φωνῆ) Ἔς αὐριον λοιπὸν (κατ' ἰδίαν) τὴν νύκτα ταύτην θὰ ἴδω τὸν Βωδριλιάν καὶ οὕτω θὰ ἀπαλλαγῶ ἀμφοτέρων.

ΔΕΝΝΕΒΙΑ

Ἔς αὐριον! (κατ' ἰδίαν) Ἀπόψε θὰ ἴδω τὸν κίριον Δὲ Σανζιῶν καὶ ὁ Παῦλος εἶναι κατεστραμμένος.

ΠΑΥΛΟΣ

Καμμία μνησικακία δὲν ὑπάρχει μεταξύ μας; δὲν εἶται ἀληθές;

ΔΕΝΝΕΒΙΑ

Καμμία. Μὴ δὲν εἴμεθα τάχα ἀρχαῖοι φίλοι;

ΠΑΥΛΟΣ

(τρίτων αὐφ' τῆν χεῖρα)

Εἰς πῦρ καὶ εἰς θάνατον!

ΔΕΝΝΕΒΙΑ

(ὁμοίως)

Ὅπως τὸ λέγεις: εἰς πῦρ καὶ εἰς θάνατον!

ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ Α΄ ΠΡΑΞΕΩΣ.

ΟΙ ΔΥΟ ΦΙΛΟΙ ΤΗΣ ΒΟΥΡΒΟΝΝΗΣ

ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΔΙΑΕΡΟΤΟΥ.

(Συνέχεια καὶ τέλος.)

«Ἐκεῖ ὁ Φηλιξ μένει νὰ μάθῃ τὸν θάνατον τοῦ Ὀλλιβιέρου, καὶ νὰ εὑρεθῇ μεταξύ τῶν δύο χηρῶν τῶν δύο ἀνδρῶν, οἵτινες ἐθυσίασθησαν δι' αὐτόν. Εἰσέρχεται καὶ λέγει ἀποτόμως εἰς τὴν σύζυγον τοῦ Ὀλλιβιέρου: «Ποῦ εἶναι ὁ Ὀλλιβιέρος!» Ἐκ τῆς σιωπῆς τῆς γυναικὸς ταύτης, ἐκ τοῦ ἐνδύματος τῆς, ἐκ τῶν δακρύων τῆς, ἐνόησεν ὅτι ὁ Ὀλλιβιέρος δὲν ἔζη πλέον. Ἐλειποθύμησεν ἔπεσε καὶ ἐσχίσθη τὴν κεφαλὴν του ἐπὶ τῆς σκάφης τοῦ ζυμώματος. Αἱ δύο χηραὶ τὸν ἀνήγειρον· τὸ αἷμα ἔρρεεν ἐπ' αὐτοῦ, καὶ ἐν ᾧ αὐταὶ ἐνησυχολοῦντο νὰ τὸν ἀπομάξωσι διὰ τῶν περιζωμάτων αὐτῶν, ἔλεγε πρὸς αὐτάς: «Καὶ εἰς εἴθε αἱ σύζυγοι αὐτῶν καὶ με περιποιεῖσθε!» Ἐπειτα ἐλειποθύμει καὶ πάλιν συνήρχετο καὶ ἔλεγε στενάζων: Διατί δὲν με ἄφινε; Διατί νὰ ἔλθῃ εἰς Ῥεῖμς; διατί νὰ τὸν ἀφήσητε νὰ ἔλθῃ;...» Ἀκολουθῶς ἔχανε τὸ λογικόν του, ἐγένετο μανιώδης, ἐκυλίετο κατὰ γῆς καὶ κατέσχίζε τὰ ἐνδύματά του. Εἰς μίαν τῶν περιόδων τούτων τῆς μανίας του, ἐξιφούληκε καὶ ἠβέλησε ἢ αυτοκτονήσῃ· ἀλλ' αἱ δύο γυναῖκες ἔπεσον ἐπ' αὐτοῦ, φωνάζουσαι βοήθειαν· οἱ γείτονες ἔτρεξαν, τὸν ἔδεσαν με σχοινία, καὶ τὸν ἐφλεβοτόμησαν ἐπτάκις ἢ ὀκτάκις. Ἡ μανία του κατέπαυσε με τὴν

ἐξάντλησιν τῶν δυνάμεών του καὶ ἔμεινεν ὡς νεκρὸς τρεῖς ἕως τέσσαρας ἡμέρας, μεθ' ἃς τὸ λογικόν του ἐπανῆλθε. Τὴν πρώτην στιγμὴν ἔστρεψε τοὺς ὀφθαλμοὺς περὶ αὐτοῦ, ὡς ἄνθρωπος ἐγειρόμενος ἐκ βαθέος ὕπνου, καὶ εἶπε: «Ποῦ εἴμαι; γυναῖκες, ποῖαι εἰσθε σεῖς;» «Εἴμαι ἡ σύζυγος τοῦ ἀνθρακῆος...» Ἐπαναλαμβάνει: «Ἄ! ναι, ἡ σύζυγος τοῦ ἀνθρακῆος... Καὶ σύ;...» Ἡ σύζυγος τοῦ Ὀλλιβιέρου ἐσιώπησε. Τότε ἤρχισε νὰ κλαίῃ, καὶ στρεφόμενος πρὸς τὸν τοῖχον λέγει ὀλολύζων: «Εἴμαι εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ὀλλιβιέρου... ἡ γυνὴ αὐτῆ, ἣτις ὕσταται ἐκεῖ, εἶναι ἡ σύζυγός του! Ἄχ!...»

«Αἱ δύο γυναῖκες ἔλαβον τόσῃν φροντίδα, τῷ ἐνέπνευσαν τόσῃν εὐσπλαγγίαν, τὸν παρεκάλεσαν τόσον ἐπιμῶνως νὰ ζήσῃ, τῷ ὑπέδειξαν μετὰ τοσοῦτον περιπαθοῦς τρόπου, ὅτι ταῖς ἦτο ἡ μόνη βοήθεια, ὥστε ἐπέισθη.

«Ὅσον καιρὸν ἔμεινεν εἰς τὴν οἰκίαν ταύτην οὐδὲν εἰκομήθη. Ἐξήρχετο τὴν νύκτα, ἐπλανᾶτο εἰς τοὺς ἀγρούς, ἐκυλίετο ἐπὶ τῆς γῆς, ἐφώναζε τὸν Ὀλλιβιέρου· μία τῶν γυναικῶν τὸν ἠκολούθει, καὶ τὸν ἐπανάφερε τὴν πρώϊαν.

«Πολλοὶ ἐγνωρίζον ὅτι εὐρίσκετο εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ὀλλιβιέρου, καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν κκαὶ ἐμελέτων κατ' αὐτοῦ. Αἱ δύο χηραὶ τὸν εἰδοποίησαν διὰ τὸν ὅποιον διέτρεχε κίνδυνον. ἦτο μία μετὰ τὴν μεσημβρίαν, ἐκάθητο ἐπὶ θρανίου, τὴν σπάθην ἐπὶ τῶν γονάτων, τοὺς ἀγκῶνας ἐστηριγμένους ἐπὶ τραπέζης καὶ τὰς δύο χεῖρας ἐπὶ τῶν δύο τοῦ ὀφθαλμῶν. Κατ' ἀρχὰς οὐδὲν ἀπεκρίθη. Ἡ σύζυγος τοῦ Ὀλλιβιέρου εἶχεν υἱὸν δεκαεπταετῆ ἢ δεκαοκτοετῆ, ἡ σύζυγος τοῦ ἀνθρακῆος, θυγατέρα δεκαπενταετῆ. Παρευθὺς λέγει εἰς τὴν σύζυγον τοῦ ἀνθρακῆος: «Ἦπαγε νὰ ζητήσης τὴν θυγατέρα σου καὶ φέρε τὴν ἐδῶ...» Εἶχεν ὀλίγα σιτηρὰ, τὰ ἐπώλησε. Ἡ σύζυγος τοῦ ἀνθρακῆος ἐπανῆλθε μετὰ τῆς θυγατρὸς καὶ τῆ ἔδωκε τὰ χρήματα τῶν ἀγρῶν, ταῖς ἐζήτησε κλαίων συγχώρησιν, ὑπῆγον ὁμοῦ νὰ κατασταθῶσιν εἰς τὴν καλύβην, ἔνθα εὐρίσκονται εἰσέτι καὶ ἔνθα χρησιμεῖει ὡς πατὴρ εἰς τὰ τέκνα. Αἱ δύο χηραὶ διαμένουν ὁμοῦ, καὶ τὰ τέκνα τοῦ Ὀλλιβιέρου ἔχουν ἓνα πατέρα καὶ δύο μητέρας.

«Εἶναι ἐν ἔτος καὶ ἡμισυ, ἀφ' ὅτου ἀπέθανεν ἡ σύζυγος τοῦ ἀνθρακῆος· ἡ σύζυγος τοῦ Ὀλλιβιέρου, τὴν κλαίει ἀκόμη καθ' ἑκάστην.

«Ἐσπέραν τινὰ κατεσκόπευσαν οὗτοι τὸν

Φήλικα (διότι πάντοτε ή μία εκ τών δύο τών παρεφύλαττε), τόν είδον δέ να κλαίη πολύ· έστρεψε σιωπηλός τούς βραχιόνάς του πρὸς τήν θύραν, ήτις τόν απέχωρίζεν αὐτῶν, και ακολουθῶς επεδιόρθου τόν σάκκον του. Αὐται οὐδέν εἶπον, διότι κατενόουν ὅπως ή ἀναχώρησις του ήτο ἀναγκαία. Ἐδείπνησαν και οἱ τρεῖς, χωρὶς να ὀμιλήσωσι. Ἐνύκτωσεν αἱ γυναῖκες ποσῶς δέν ἐκοιμῶντο· προύχῳρησε πρὸς τήν θύραν ἐπ' ἀκρων ποδῶν. Ἐκεῖ ἔστη, παρετήρησε τήν κλίνην τῶν δύο γυναικῶν, ἐσπῳγγίσε τούς ὀφθαλμούς του με τās δύο του χεῖρας και ἐξήλθε. Αἱ δύο γυναῖκες ἐνηγκαλίσθησαν ἀλλήλας, και διήλθον τὸ πλεῖστον τῆς νυκτός κλαίουσαι. Ἦγνόουν ποῦ κατέφυγεν, ἀλλά δέν διήλθε σχεδὸν ἑβδομάς, χωρὶς να ταῖς πέμψη βοήθειάν τινα.

«Τὸ δάσος, εἰς τὸ ὁποῖον ή κόρη τοῦ ἀνθοκῆως ζῆ μετὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ὀλλιβιέρου, ἀνήκει εἰς τινα Δεκλέρν Ῥανσοννιέρν, ἀνδρα πλουσιώτατον και κύριον ἑτέρου χωρίου τῶν περιχώρων τούτων, ὀνομαζομένου Κουρσέλλου. Ἦμέραν τινά, καθ' ἣν ὁ Ῥανσοννιέρν ή Κουρσέλλος, ὅπως θέλετε, κυνηγῶν εἰς τὸ δάσος του, ἔφθασεν εἰς τήν καλύβην τοῦ υἱοῦ τοῦ Ὀλλιβιέρου εἰσηλθε και ἤρχισε να παίξῃ με τὰ παιδία, τὰ ὁποῖα εἶναι πολλὴ ὠραία· τὰ ὑπερήρασε· τὸ σταθερὸν ὕψος τοῦ συζύγου, ὀμοιάζει πολὺ πρὸς τὸ τοῦ πατρός του. Ἐμαθε τὸ συμβάν τῶν γονέων του, ὑπεσχέθη να ζητήσῃ τήν χάριν διὰ τὸν Φήλικα, τήν ἐζήτησε και τήν ἔλαθε.

«Ὁ Φήλιξ ὑπηρετεῖ τὸν Ῥανσοννιέρν, δοῦντα αὐτῷ θέσιν ἀγοροφύλακος.

«Δύο ἔτη περὶπου ἔζη εἰς τὰ μέγαρα τοῦ Ῥανσοννιέρου, στέλλων εἰς τās χήρας ἀρκετὴν χρηματικὴν ποσότητα, ἐκ τῶν μισθῶν του. Ἦ ἀγάπη πρὸς τὸν κύριόν του και ή ὑπερηράνεια τοῦ χαρακτῆρός του, τὸν περιέπλεξαν εἰς ὑπόθεσιν μὴ ἀρμόζουσαν πρὸς αὐτὸν και ἔχουσαν τās χειροτέρας συνεπειάς.

«Ὁ Κύριος Ῥανσοννιέρν εἶχεν εἰς Κουρσέλλον γείτονά τινα Κύριον Φουρμόντον, σύμβουλον ἐν τῇ προεδρείῳ τοῦ Σομόντου. Αἱ δύο οἰκίαι δι' ὅριον μόνον ἐχωρίζοντο· τὸ ὄριον τοῦτο ἔστενωχῳρη ή τήν θύραν τοῦ Ῥανσοννιέρου και καθίστα τήν εἰσοδὸν δύσκολον εἰς τās ἀμάξας. Ὁ Ῥανσοννιέρν τὸ ἔσυρε βήματά τινα πρὸς τὸ μέρος τοῦ Φουρμόντου· οὗτος τὸ ἔθηκεν αὐθις ἐπι πλησιέστερον εἰς τὸ τοῦ Ῥανσον-

νιέρου· και μετέπειτα ἰδοῦ μῖσος, ὕβρεις, δίκη μεταξύ τῶν δύο γειτόνων. Ἦ περὶ τοῦ ὅριου δίκη, ἐπέφερε δύο, τρεῖς ἀλλας σημαντικώτερας. Τὰ πράγματα ἐβαινον οὕτω, ὅτε ἡμέραν τινά ὁ Ῥανσοννιέρν, ἐπικνερχόμενος ἐκ τῆς ἑήρας και συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Φήλικος, ἀπήντησεν ἐπὶ τῆς μεγάλης ὁδοῦ τὸν πρόεδρον Φουρμόντον και τὸν ἀξιωματικὸν ἀδελφόν του. Οὗτος εἶπεν εἰς τὸν ἀδελφόν του: «Ἄδελφέ μου, ἐάν ἐκοπτον τήν κεφαλὴν τοῦ γέροντος τοῦ ξέμωρ... τί νομίζεις;» Ταῦτα δέν ἤκουσεν ὁ Ῥανσοννιέρν, ἀλλά δυστυχῶς ἠκούσθησεν ὑπὸ τοῦ Φήλικος, ὅστις ἀποτεινόμενος ὑπερηράνως εἰς τὸν νέον, τῷ εἶπεν: «Ἀξιωματικέ μου, θὰ εἶσθε ἀρκούντως γενναῖος, ὥστε να ἐκτελέσητε ὅ,τι εἶπατε.» Ταῦτοχρόνως, θέτει τὸ τουφέκιόν του κατὰ γῆς και τήν χεῖρα ἐπὶ τῆς λαβῆς τοῦ ζιφους του. Ὁ νέος ἀξιωματικὸς ἐκθάλλει τήν σπάθην του, προχωρεῖ κατὰ τοῦ Φήλικος· ὁ Ῥανσοννιέρν τρέχει, ἀναμιγνύεται, ἐμποδίζει τὸν φύλακά του. Ἐν τούτοις ὁ στρατιωτικὸς λαμβάνει τὸ κατὰ γῆς τουφέκιον, πυροβολεῖ κατὰ τοῦ Φήλικος· δέν τὸν ἐπιτυγχάνει. Ὁ Φήλιξ τὸν κτυπᾷ με τὸ ζιφος· ῥίπτει τὸ τοῦ νέου και μετ' αὐτοῦ συγχρόνως τὸ ἤμισυ τοῦ βραχιόνος, και ἰδοῦ δίκη ποινική, πλὴν τῶν τριῶν ἢ τεσσάρων πολιτικῶν. Ὁ Φήλιξ φυλακίζεται, ἐπακολουθεῖ δίκη τρομερᾶ, και κατόπιν τῆς δίκης ταύτης, εἰς δικαστῆς ἀπώλεσε τήν θέσιν του και σχεδὸν τήν τιμὴν του, ὁ ἀξιωματικὸς ἀποθάλλεται τοῦ στρατοῦ, ὁ Ῥανσοννιέρν ἀποθνήσκει ἐκ λύπης, και ὁ Φήλιξ, ὅστις πάντοτε ἐκρατεῖτο, μένει ἐκτεθειμένος εἰς ὅλας τās ἔχθρας τῶν Φουρμόντων. Τὸ τέλος του θὰ ήτο δυστυχές, ἐάν ὁ ἔρωσ δέν τὸν ἐβόηθει. Ἦ θυγάτηρ τοῦ δεσμοφύλακος τὸν ἐρωτεύεται και διευκολύνει τήν φυγὴν του· ἀν τοῦτο δέν ήναι ἀληθές, εἶναι ὅμως ή γενικὴ γνώμη. Ἦπῆγεν εἰς τήν Πρωσίαν, ἐνθα ὑπηρετεῖ σήμερον εἰς τὸ τάγμα τῆς φρουρᾶς. Λέγεται ὅτι ἀγαπάται ὑπὸ τῶν συντρόφων του και εἶναι γνωστὸς και εἰς τὸν βασιλέα. Τὸ πολεμικόν του ὄνομα εἶναι ὁ Ἄθλιος. Ἦ χήρα τοῦ Ὀλλιβιέρου μοι εἶπεν, ὅτι πάντοτε ἐξηκολούθει βοηθῶν αὐτήν.

«Ἰδοῦ, κυρία, ὅσα ἡδυνήθη να συλλέξω ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ φύλακος. Προσθέτω εἰς τήν διήγησιν ἐπιστολὴν τινα τοῦ ἐφημερίου μας Παπίνου. Ἄλλὰ φοβοῦμαι πολὺ ὅτι ὁ πτωχὸς οὗτος ἱερεὺς, ὅστις εἶναι στενωκέφαλος και ἔχει

ἀρκούντως διεστραμμένην καρδίαν, σὰς ὀμιλεῖ περὶ τοῦ Φήλικος και Ὀλλιβιέρου κατὰ τās προλήψεις του. Σὰς ὀρίζομαι, κυρία μου, να σὰς εἶπω τήν ἀλήθειαν, ἐφ' ἧς δύνασθε να βασιοσῆτε, και εἰς τήν ἀγαθότητα τῆς καρδίας σας, ήτις θὰ σας συμβουλεύσῃ κάλλιον τοῦ πρώτου θεολόγου τῆς Βουρβόνης, ὅστις δέν εἶναι ὁ κύριος Παπίνος.

Ἐπιστολὴ τοῦ κυρίου Παπίνου, καθηγητοῦ τῆς θεολογίας και ἐφημερίου τῆς ἀγίας Μαρίας τῆς Βουρβόνης.

«Ἄγῳ, κυρία, τί ὁ κύριος πάσεδρος ἡδυνήθη να σὰς διηγηθῇ περὶ τοῦ Ὀλλιβιέρου και Φήλικος, και ποῖον ἐνδιαφέρον δύνασθε να λάβητε πρὸς δύο ληστὰς, ὧν ἅπαντα τὰ βήματα εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, εἰς τὸ αἷμα ἐβυθίσθησαν. Ἦ πρόνοια ήτις ἐτιμῳρησε τὸν ἕνα, ἀφῆκε στιγμᾶς τινας ἀναπαύσεως εἰς τὸν ἕτερον, τās ὁποῖας, φοβοῦμαι, ἐπι θὰ ὠφελήθη καλῶς· ἀλλὰ γεννηθῆτω τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου! Ἦξέυρω ὅτι ὑπάρχουσιν ἐνταῦθα ἄνθρωποι (και δέν θὰ ἐκπλαγῶ ὅτι ὁ κύριος πάσεδρος συγκαταλέγεται μετ' αὐτῶν), οἵτινες ὀμιλοῦσι περὶ τῶν δύο τούτων ἀνθρώπων, ὡς προτύπων φιλίας σπανίας, ἀλλὰ τί εἶναι εἰς τούς ὀφθαλμούς τοῦ θεοῦ ἡ ἐξαχωτέρα ἀρετῆ, γυμνῆ τῶν αἰσθημάτων τῆς εὐσπλαγγνίας, τοῦ σεβασμοῦ, τῶν ὀρειλομένων εἰς τήν ἐκκλησίαν και εἰς τούς λειτουργούς της, και τῆς ὑπακοῆς εἰς τούς νόμους τοῦ ἡγεμόνος; ὁ Ὀλλιβιέρν ἀπέθανεν εἰς τήν θύραν τῆς οἰκίας του, μὴ κοινωνήσας τῶν ἀχράντων μυστηρίων. Ὅταν ἐκλήθην πλησίον τοῦ Φήλικος, εἰς τήν οἰκίαν τῶν δύο χηρῶν, μόνον τὸ ὄνομα τοῦ Ὀλλιβιέρου ἡδυνήθη να ἐξαγάγῳ οὐδέν σημεῖον θρησκείας, οὐδέν σημεῖον μετανοίας. Οὐδέποτε ἐνθυμοῦμαι να παρουσιάσθῃ οὗτος ἄπαξ εἰς τὸ δικαστήριον τῆς μετανοίας. Ἦ σύζυγος τοῦ Ὀλλιβιέρου εἶναι ὑπερήφανος, πολλάκις τοῦτο ἀποδείξατά μοι· ἐπι τῇ προφάσει ὅτι γνωρίζει ν' ἀναγινώσκῃ και να γράφῃ, νομίζει ἑαυτὴν ἱκανὴν ν' ἀναθρῳψῇ τὰ τέκνα της, τὰ ὁποῖα ποσῶς δέν βλέπει τις, οὔτε εἰς τὰ σχολεῖα τῆς ἐνορίας, οὐδ' εἰς τās διδασχάς μου. Ἄς κρίνῃ μετὰ ταῦτα ή κυρία, ἀν ἄνθρωποι τοιοῦτου εἶδους ήναι ἀξιοὶ τῶν εὐεργεσιῶν της! Τὸ Εὐαγγέλιον δέν παύει παραγγέλλον τήν εἰς τούς πτωχοὺς εὐσπλαγγνίαν· ἀλλὰ διπλασιάζεται ή ἀξία τῆς ἐλεημοσύνης διὰ τῆς καλῆς ἐκλογῆς τῶν δυστυχῶν, και οὐδεὶς γνωρίζει κάλλιον τούς ἀληθεῖς πτωχοὺς, τοῦ γενικοῦ

ἱερέως τῶν πτωχῶν και τῶν πλουσιῶν. Ἐάν ή κυρία κατεδέχετο να με τιμήσῃ διὰ τῆς ἐμπιστοσύνης της, ἤθελον διευθετήσῃ ἴσως κάλλιον τās ἀποδείξεις τῆς εὐγνωμοσύνης της, με τρόπον ὠφελιμώτερον πρὸς τούς δυστυχεῖς και πλέον ἀξιοπρεπῆ πρὸς αὐτήν.

«Μένω μετὰ σεβασμοῦ κτλ.»

Ἦ δέ κυρία * * * τῆς χαρίστησε τὸν κύριον διὰ τās περιποιήσεις του, και ἐπεμψε τās ἐλεημοσύνας της εἰς τὸν κύριον Παπίνον, με τὸ ἐπόμενον γραμματίον:

«Σὰς εἶμαι λίαν ὑπόχρεως διὰ τās φρονίμους συμβουλὰς σας. Σὰς ὀμολογῶ ὅτι ή ἱστορία τῶν δύο τούτων ἀνθρώπων με εἶχε συγκινήσει και θὰ ὀμολογήσῃτε και σεῖς ὅτι τὸ παράδειγμα φιλίας τόσον σπανίας ήτο ἱκανὸν ν' ἀπατήσῃ ψυχὴν τιμίαν και εὐαίσθητον· ἀλλὰ μ' ἐρωτίσατε και ἐνόησα ὅτι ἤρῳζε κάλλιον να δώσῃ τις τās βοηθείας του εἰς χριστιανικὰς ἀρετὰς και δυστυχεῖς, ἢ εἰς φυσικὰς ἀρετὰς και εἰδωλολατρικὰς. Σὰς παρακαλῶ να δεχθῆτε τήν μετρίαν ποσότητα χρημάτων, τὰ ὁποῖα σὰς πέμπω, και να τήν διανεμίητε εἰς ἐλεημοσύνην, ἐννοουμένην κάλλιον τῆς ἰδικῆς μου.

«Ἐχω τήν τιμὴν να ἤμαι κτλ.»

Ἐνοεῖ τις καλῶς ὅτι ή χήρα τοῦ Ὀλλιβιέρου και ὁ Φήλιξ οὐδόλως ἔλαβον ἀπὸ τās ἐλεημοσύνας τῆς κυρίας * * *. Ὁ Φήλιξ ἀπέθανεν, και ή πάλαινα γυνὴ ήθελε καταστραφῆ ἐξ ἐνδείας μετὰ τῶν τέκνων της, ἐάν δέν κατέφυγεν εἰς τὸ δάσος, εἰς τήν οἰκίαν τοῦ πρωτοτόκου αὐτῆς υἱοῦ, ἐνθα ἐργάζεται με ὄλα τὰ γηρατεῖά της και ζῆ, ὅπως δύναται, πλησίον τῶν τέκνων της και τῶν ἐγγόνων της.

Α. Ι. ΟΛΥΜΠΙΟΣ.

Η ΚΑΤΑ ΤΟ 1691 ΣΦΑΓΗ ΤΗΣ ΓΛΕΝΚΩ (GLENCOE)

Αἱ ἀρχαὶ τοῦ Ἐδιμβούργου ἐξέδωσαν προκήρυξιν δι' ἧς προσεκαλοῦντο αἱ ὀρειναὶ τῆς Σκωτίας φυλαὶ, ἐπὶ ἀμνηστειᾷ τῶν μέχρι τῆς 31 Δεκεμβρίου 1690 διαπραχθέντων, να ὑποταγῶσι, προσφέροντες τὸν ὄρκον τῆς ὑποταγῆς εἰς τὸν βασιλέα Γουλιέλμον και τήν βασιλισσαν Μαρίαν, και ὅτι τοῦ λοιποῦ θέλουσι ζῆσαι εἰρηνικῶς ὑπὸ τὴν νέαν κυβέρνησιν, πᾶς δὲ ὁ

μη δώσας μέχρι τῆς ὀρισθείσης ἡμέρας τὸν ὄρκον, θέλει νομίζεται καὶ καταδιώκεται ὡς ἐχθρὸς καὶ προδότης.

Ἡ τριακοστὴ πρώτη Δεκεμβρίου ἦλθεν, ἀλλ' οἱ Μάκδοναλδ' τῆς Γλεγκῶ δὲν παρρουσιάσθησαν εἰσέτι. Ἡ ἀλαζονεία τοῦ Μακτᾶν μεγάλως ἐναβρύνετο ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ὅτι ἐξακολουθεῖ εἰσέτι περιφρονῶν τὴν κυβέρνησιν, μιμούμενος τὸν κενόδοξον Γλεγκᾶρῦ, καὶ τὸν ἀτίθασσον Κλεπόν, ἀλλ' ἀκριβῶς ἐπλήρωσε τὴν χαρὰν του ταύτην.

Ἡ εἰδήσις ὅτι ὁ Μακτᾶν μέχρι τῆς ὀρίσθειας; προθεσμίας δὲν εἶχεν εἰσέτι ὑποταγῆ, μεγάλως εὐφραίνεται τρεῖς ἰσχυροὺς Σκώτους τὰ μάλα τότε ἰσχύοντάς τε Ἄγγλικῆ αὐλῆς. Οἱ τρεῖς οὗτοι ἰσχυροὶ εἰσὶν ὁ Ἄργυλ, Βρεδάλβαν καὶ ὁ Κήμης Σταίρ. Τὰ αἰσθητά ὑφ' ὧν οἱ Ἄργυλ καὶ Βρεδάλβαν ὠδηγοῦντο εἰσὶν ἀρκετὰ γνωστά· ἦσαν κορυφαῖοι μεγάλης φυλῆς· ἐτύγχανον δὲ ἤδη ἀρμοδίας εὐκαιρίας ὅπως καταστρέψωσι ἑτέραν γείτονα φυλὴν, μεθ' ἧς εὐρίσκοντο εἰς θανάσιμον ἔχθραν. Ὁ Βρεδάλβαν ὅμως εἶχε καὶ ἰδίας ἀφορμὰς· τὰ κτήματά του πολλάκις ἐλεηλατήθησαν ὑπ' αὐτῶν, καὶ ὁ ἴδιος ἐγένετο αἰχμάλωτος πληρώσας ὑπέρογκα λύτρα. Ὁ δὲ Κήμης Σταίρ ἐμίσει τοὺς ὄρεινους, οὐχὶ ὡς ἐχθροὺς ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς δυναστείας, ἀλλ' ὡς ἐχθροὺς τῶν νόμων τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου· τρομερὸν καὶ παραδειγματικὸν μάθημα ἔλεγε πρέπει νὰ δοθῇ. «Δὲν πρέπει, ἔγραφε, νὰ πολυπραγμονώμεν δι' αὐτοὺς ἀσκόπως, ἐὰν τὸ πρᾶγμα ἀπεφασίσθῃ ἅς ἐκτελεσθῇ κρυφὰ καὶ αἴφνης». Εἰσηκούσθη, καὶ ἀπεφασίσθη ὅτι οἱ τῆς Γλεγκῶ ἄνδρες, ὡφείλον νὰ καταστραφῶσιν, οὐχὶ διὰ στρατιωτικῆς καταδικῆς, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀνανδροτέρως καὶ ἀπιστοτέρως δολοφονίας.

Τὴν πρώτην Φεβρουαρίου ἐκάτῳ εἴκοσι στρατιώται ἐκ τοῦ συντάγματος τοῦ Ἄργυλ, διοικούμενοι ὑπὸ τινος λοχαγοῦ καλουμένου Κάμπελ καὶ τινος ὑπολοχαγοῦ ὀνόματι Λίνδσεῦ ἐφθασαν εἰς Γλεγκῶ. Ὁ λοχαγὸς Κάμπελ ἦτο γνωστός ἐν Σκωτίᾳ ὑπὸ τὸ ἐπώνυμον Γλένλιων, τὸ ὁποῖον ὄνομα τῷ ἀπεδίετο ἐκ τῆς θέσεως εἰς ἣν τὰ κτήματα αὐτοῦ ἔκειντο. Εἶχεν ἅπαντα τὰ προσόντα διὰ τὸ ἔργον εἰς δ' ἐξελέχθη: πανοῦργος, γλυκὺς κατὰ τὰς ἐκφράσεις, χαλύβδινος καρδιά, ἰδοὺ τὰ προσόντα ταῦτα. Ἦτο προσέτι καὶ ἐκ τῶν Κάμπελ ἐκείνων εἰς οὓς οἱ Μακδονάλδ' ἐνεπιστεύοντο, καὶ ὄνπερ ὑπεδέχθησαν ἐγκαρδίως, ἐπειδὴ ἡ ἀνεψιὰ του εἶχεν

ὑπανδρευθῆ Ἀλέξανδρον τὸν δευτερότοκον υἱὸν τοῦ Μακτᾶν.

Ἡ θέα τῶν κοκκινοπόρων ἐνέβαλεν εἰς ἀνησυχίαν τοὺς κατοίκους τῆς κοιλάδος. Ἰωάννης ὁ πρεσβύτερος υἱὸς τοῦ φυλάρχου, ἦλθεν εἰς συνάντησιν τῶν ξένων, παρακολουθούμενος ὑπὸ εἰκοσι φυλετῶν, ὅπως ἐρωτήσῃ τὸ αἴτιον τῆς ἐαυτῶν ἀφίξεως. Ὁ ὑπολοχαγὸς Λίνδσεῦ τοῖς ἀπήντησεν ὅτι οἱ στρατιῶται ἦλθον ὡς φίλοι, καὶ δὲν ἀπῆτουν ἄλλο τι, ἢ καταλύματα. Τοὺς ὑπεδέχθησαν καλῶς, κατέλυσαν ὑπὸ τὰς ἀχυροσκεπάστους στέγας τῆς μικρᾶς κοινότητος, καὶ ἐλάβανον ἀφθότους ζωοτροφίας καὶ προπάντων βόειον, κρέας τὸ ὅποιον ἦτο ἀφθονον, ἐπειδὴ οἱ κάτοικοι ἔτρεφον πολλοὺς βόας εἰς τοὺς πλησίον λειμῶνας, καὶ διὰ τὸ ὅτι οὐδεμίαν πληρωμὴν ἐδέχθησαν, ἐπειδὴ ἡ φιλοξενία, καὶ ἡ ληστεία τῶν Κελτῶν ἀμιλλᾶται πρὸς τὴν τῶν Βεδούτων. Ἐπὶ εἰκοσιν ἡμέρας οἱ στρατιῶται ἔζων οἰκογενειακῶς μετὰ τῶν κατοίκων τῆς Γλεγκῶ.

Ἐν τῷ μεταξύ ὁ Γλένλιων ἐζήτησε μετ' ἀκριβοῦς προσοχῆς πάσας τὰς διόδους δι' ἅς, ὅποτε τὸ πρὸς τὴν σφαγὴν σημεῖον ἤθελε δοθῇ, οἱ Μακδονάλδοι ἤθελον ἐπιχειρήσει νὰ σωθῶσιν εἰς τὰ ὄρη, καὶ ἀνέφερε τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐξετάσεών του πρὸς τὸν ἀνώτερόν του Χαμιλτῶνα. Ὁ Χαμιλτῶν προσδιώρισε διὰ τὸ ἔργον τὴν πέμπτην πρωϊνὴν ὥραν τῆς 13 Φεβρουαρίου, ἐλπίζων ὅτι πρὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης θὰ προσέβαλε τὴν Γλεγκῶ μετὰ τετρακοσίων ἀνδρῶν, καὶ θὰ ἠδύνατο ν' ἀποκλείσῃ πάσας τὰς διόδους, δι' ὧν ἤθελον καταφύγει εἰς τὰ ὄρη, ἢ ἀλώπηξ καὶ οἱ δύο σκύμοι τῆς· οὕτω ἀπεκαλοῦντο ὁ Μακτᾶν καὶ οἱ υἱοὶ του παρὰ τῶν φονέων των. Ἀλλὰ τὴν 5ην ἀκριβῶς, εἶτε ἤρχετο ὁ Χάλμιτων εἶτε μὴ, ὁ Γλένλιων ὡφείλε νὰ ἐπιτεθῇ καὶ νὰ φονεύσῃ πάντα Μακδονάλδον κατωτέρω τῶν ἐβδομήκοντα ἐτῶν.

Ἡ νύξ ἦτο φοικώδης. Ὁ Χαμιλτῶν καὶ ὁ στρατὸς του ἐπροχώρουν βραδέως, ἀπείχον δὲ πολὺ διὰ νὰ φθάσωσι τὴν ὀρισθείσαν ὥραν. Ἐνῶ οὗτοι ἐπάλειον μετὰ τὸν ἀνεμον καὶ τὰς χιόνας, ὁ Γλένλιων ἐπαίζε τὰ χαρτία καὶ ἔτραγε μετ' ἐκείνων τοὺς ὁποίους διενόειτο νὰ κατασφάξῃ πρὸ τῆς χαραγῆς, μάλιστα δὲ μετὰ τοῦ Λίνδσεῦ καὶ τοῦ γέροντος φυλάρχου συνεφώνησαν νὰ γευματίσωσι τὴν ἐπιούσαν ἡμοῦ.

Τὴν ἑσπέραν, μεγάλη ὑποψία ὅτι κακόν τι ἐτεκταινετο κατέλαβε τὸν νοῦν τοῦ πρεσβυτέρου υἱοῦ τοῦ φυλάρχου. Καὶ μὲν οἱ πλείστοι τῶν

στρατιωτῶν ἀνεπαύοντο, τινὲς ὅμως αὐτῶν ἐξέφερον παραδόξους κραυγὰς· μάλιστα λέγουσιν ὅτι ἠκούσθησαν τυχαίως δύο στρατιῶται ὀμιλοῦντες σιγά. «Δὲν με ἀρέσκει τοῦτο τὸ ἔργον» ἔλεγε ὁ εἰς ἐξ αὐτῶν, μεγάλως θὰ εὐχαριστοῦμαι νὰ πολεμήσω τοὺς Μακδονάλδους παρὰ νὰ δολοφονήσω αὐτοὺς εἰς τὰς κλῖνας των.» «Πρέπει νὰ πράξωμεν ὡς διετάχθημεν» ἀπεκρίθη ὁ ἕτερος· ἐὰν ὑπάρχῃ τι ἀδικον ἅς δώσωσι λόγον οἱ ἀξιωματικοὶ μας». Ὁ Ἰωάννης Μακδονάλδος ἦτο τόσο ἀνήσυχος ὥστε κατὰ τὸ μεσονύκτιον ἀπῆλθεν εἰς τὸ κατάλυμα τοῦ Γλένλιων. Ὁ Γλένλιων καὶ οἱ ἄνδρες του ἦσαν ἅπαντες ἐξυπνοὶ καὶ ἠτοίμαζον τὰ ὄπλα των διὰ τὸ ἔργον. Ὁ Ἰωάννης ἔτι μᾶλλον θορυβηθεὶς ἠρώτησε τί ἐνόουν αἱ παρασκευαὶ αὐταί. Ὁ Γλένλιων τῷ ἀπεκρίθη ὅτι αὐτῶν τῶν ἀνδρῶν τοῦ Γλεγγαοῦ εἰσέβαλον εἰς τὴν πεδιάδα καὶ λεηλατοῦσι τοὺς ἀγροὺς, ἐτοιμαζόμεθα δὲ νὰ βαδίσωμεν κατ' αὐτῶν, ἔσο ἡσυχῆς, πιστεύεις ὅτι ἐὰν διετρέχατέ τινα κίνδυνον, δὲν ἠθέλον εἰδοποιήσει τὸν ἀδελφόν σου Ἀλέξανδρον καὶ τὴν συζυγὸν του; Ἡ ὑποψία τοῦ Ἰωάννου διεσκεδάσθη, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ κατεκλίθη ἔν' ἀναπαυθῇ.

Ἦτο πέμπτη τῆς πρωίας, ὁ Χαμιλτῶν μετὰ τοῦ μικροῦ του στρατοῦ ἀπείχον εἰσέτι πολὺ τοῦ νὰ καταλάβωσι τὰς διόδους δι' ὧν οἱ Μακδονάλδοι ἤθελον ἐπιχειρήσει νὰ διασωθῶσι· ἀλλ' ἡ διαταγὴ ἦν ὁ Γλένλιων εἶχεν ἦτο ὀριστική· ἤρχισεν ὅθεν τὴν ἐκτέλει. Καὶ πρῶτον ὁ φιλοξενήσας αὐτὸν, Ἰνβερρίγεν καλούμενος, καὶ ἐννέα ἕτεροι Μακδονάλδοι· ἠρπάγησαν ἐκ τῶν κλινῶν, ἐδέθησαν τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας καὶ ἐθανατώθησαν, δωδεκάστεις παιδίον ἐνηγκαλίσθη τοὺς πόδας τοῦ λοχαγοῦ καὶ ἰκέτους θερμῶς διὰ τὴν ζωὴν του, λέγον, ὅτι θέλει πράξει πᾶν ὅ,τι τῷ εἴπει, θέλει ὑπάγει ὅπου ὑπάγῃ· λέγεται ὅτι ὁ λοχαγὸς ὄκτειρε τὸ παιδίον, ἀλλὰ κακοῦργός τις καλούμενος Δρούμμονδ, ἀπέκοψε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. Τὴν αὐτὴν στιγμὴν ὁ Λίνδσεῦ ἐκρούσε τὴν θύραν τοῦ γέροντος φυλάρχου, καὶ δι' εὐγενῶν ἐκφράσεων ἐζήτησε τὴν ἀδειαν νὰ εἰσέλθῃ ἡ θύρα ἠνέωγη, καὶ ἐνῶ ὁ Μακτᾶν ἐνεδύετο καὶ ἐκάλει τοὺς ὑπηρέτας νὰ περιποληθῶσι τοὺς ξένους, ἐκτυπήθη εἰς τὴν κεφαλὴν Ἡ συζυγὸς του οὕσα ἤδη ἐνδεδυμένη ἀπήχθη ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν οἵτινες τὴν ἀφῆσαν τὰ φορέματα καὶ κο-

σμήματα, ἐπειδὴ δὲ οἱ δακτύλιοι δὲν ἐξέβαινον τῶν δακτύλων εὐκόλως, κακοῦργός τις στρατιώτης ἀπέσπασεν αὐτοὺς, κόψας ἐνταυτῷ καὶ τὰ δάκτυλα διὰ τῶν ὀδόντων του· ἡ δυστυχὴς τὴν ἐπιούσαν ἀπέθανε.

Αἱ συνεχεῖς ἐκφυροσκοπήσεις ἐδῶσαν εἰδήσιν εἰς τὰ διάφορα μέρη τῆς κοιλάδος ὅτι σφαγὴ ἐγένετο. Ἐκ πεντήκοντα καλυβῶν, οἱ χωρικοὶ ἡμίγυμνοι, ἐπωφελοῦμενοι τοῦ σκότους τῆς νυκτός, κατέφυγον εἰς τὰς κρύπτας τῶν ἀπροσίτων φαράγγων των· οἱ υἱοὶ τοῦ Μακτᾶν, τοὺς ὁποίους προπάντων εἶχον διαταγὰς νὰ φονεύσωσι, χάρις εἰς τοὺς πιστοὺς των ὑπηρέτας οἵτινες τοὺς ἐξύπνησαν καὶ τοὺς ἐδῶσαν εἰδήσιν τῶν διαπραττομένων, ἐπέτυχον νὰ σωθῶσι. Ὁ Ἰωάννης, ὅστις ἕνεκα τοῦ θανάτου τοῦ πατρὸς του ἐγένετο ὁ Πατριάρχης τῆς φυλῆς, ἐγκατέλειψε τὴν οἰκίαν τὴν αὐτὴν στιγμὴν, καθ' ἣν εἴκοσι στρατιῶται εἰσῆλθον νὰ τὸν φονεύσωσι.

Ἡ ἡμέρα εἶχεν ἤδη προχωρήσει πολὺ ὅτε ὁ Χαμιλτῶν ἐφθασεν, εὔρε δὲ τὸ ἔργον ἡμιτελές. Περὶ τὰ τριάκοντα πτώματα ἐκυλῖοντο εἰς τὸ αἶμα ἐπὶ τῶν πρὸ τῶν θυρῶν κοπρώνων, μεταξύ τούτων ἐφαίνοντο καὶ μία ἢ δύο γυναῖκες, καὶ τὸ μᾶλλον σπαραξικάρδιον ἦτο μικρά τις χεῖρ ἣτις φαίνεται ν' ἀπεκόπη ἀπὸ τινος νηπίου ἐν τῷ θορύβῳ τῆς σφαγῆς. Πρεσβύτης τις Μακδονάλδος εὑρέθη ζῶν· ὁ δυστυχὴς ἕνεκα τοῦ γήρατός του δὲν ἠδύνηθη νὰ φύγῃ, ἐπειδὴ δὲ ἦν ὑπερεδδομηκοντούτης δὲν ἐφημέριζοντο ἐπ' αὐτοῦ αἱ εἰς τὸν Γλένλιων δοθείσαι διαταγαί. Ὁ Χαμιλτῶν ὅμως ἐφόνευσεν αὐτὸν μετὰ μεγίστης ψυχραιμίας. Αἱ ἐρηλωθεῖσαι καλυβαὶ παρεδόθησαν εἰς τὸ πῦρ, ὁ δὲ στρατὸς ἀναχωρῶν ἀπήγαγε μεθ' ἑαυτοῦ πολλὰ πρόβατα, αἶγας, 900 μόσχους καὶ 200 μικροὺς πώλους ἐκ τῶν ὄρεινῶν.

Οἱ δυστυχεῖς φυγάδες ὑπέστησαν τὰς μεγίστας κακουχίας. Πόσοι γέροντες, πόσαι γυναῖκες μετὰ τῶν βρεφῶν των, ἐν ταῖς ἀγχαλαῖς των καταπεσόντες ἐπὶ τῆς χιόνος ἐκοιμήθησαν τὸν ὑστατόν των ὕπνον, πόσοι ἀρητισμένοι ἐκ τῆς κοπώσεως καὶ τῆς πείνης καὶ ἐρποντες μᾶλλον ἢ βαδίζοντες, ἀπέθανον ἐν τοῖς σπηλαίοις τῶν κρημνῶν γινόμενοι βορὰ τῶν κοράκων! Τὸ ἀληθὲς ὅμως εἶναι ὅτι οἱ ἀπολεσθέντες ὑπὸ τοῦ φύχου, τῆς κοπώσεως καὶ τῶν στερησέων εἰσὶν ὀλιγώτεροι τῶν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν κρουρογθέντων. Ὅτε ὁ στρατὸς ἀπεχώρησεν, οἱ Μακδο-

υποβαλλόμενα παιδιά, όπως δήθεν πυκνώσωμεν τὴν κόμην των, υφίσταται συμφορήσεις επεκτεινόμενας ἐνίοτε καὶ εἰς τὰ ἐντὸς τοῦ κρανίου ὄργανα. Τὴν ἀλήθειαν τῶν ἀνωτέρω ποιεῖ καταφανεστέραν καὶ ἡ εἰς τινὰς ἐκ τῶν κατωτέρων τάξεων τῶν Πολωνῶν παρουσιαζομένη νόσος τῶν τριχῶν, καθ' ἣν ἐνεκα τῆς βαθείας τομῆς τῶν τριχῶν διὰ τοῦ ξυραφίου, τῆς χρήσεως θερμῶν καὶ μετὰ διφθερῶν ὑπενδεδυμένων τῆς κεφαλῆς καλυμμάτων, τῆς μεγάλης ῥυπαρότητος, τοῦ ψυχροῦ κλίματος καὶ τῆς κακῆς τροφῆς; αἱ τρίχες παχυνόμεναι ὑπερμέτρως ἐκκρίνουσι διὰ τοῦ σωληναρίου αὐτῶν δυσώδη τινὰ ὕλην. Εἰς παραπλησίαις αἰτίας ὀφείλονται καὶ τὰ ἐν τῇ κατωτέρᾳ τάξει τῶν σημερινῶν Ἑβραίων παρατηρούμενα τοῦ τριχωτοῦ τῆς κεφαλῆς μέρους ἐξανθήματα, ἅτινα γίνονται ὁσημέραι σπανιώτερα ἐφ' ὅσον διὰ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς εὐπορίας ἀπομακρύνουσι τὴν ῥυπαρότητα καὶ τὸν φρικτὴν συναγλασμὸν οὗ τινος ἔχουσι ἰδέαν ὅσοι ποτὲ εἶδον Ἑβραϊκάς συνοικίας. Εἶναι ἀληθές ὅτι καὶ οἱ Ὀθωμανοὶ ξυρίζουσι τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς ἢ μᾶλλον ἐξυρίζον αὐτάς ἄλλοτε ἐνῶ σήμερον ἀκολουθοῦντες τὸ παράδειγμα τῶν ἄλλων ἐθνῶν φέρουσι κόμην ἅπαντες, πλην τῶν ἱερέων αὐτῶν καὶ τινῶν θρησκευτῶν, καταπατοῦντες οὕτω ῥητὴν θρησκευτικὴν διάταξιν, καθ' ἣν τρόπον καὶ παρὰ τοῖς πλείστοις τῶν ἐθνῶν παρορῶνται σιωπηλῶς πολλὰ τῶν θρησκευτικῶν διατάξεων αἵτινες οὐδόλως συμβιβάζονται πρὸς τὴν εὐζωίαν ἣν ἐπιζητεῖ ὁ πεπολιτισμένος ἄνθρωπος, ἦσαν καὶ εἶναι κάλλισται δι' ὅσους εὐρίσκουσιν ἠλικὸν θέλημα εἰς τὴν τήρησιν αὐτῶν, ὧν ἡ βαθμιαία σιωπηλὴ κατάργησις εὐεργετοῦσα τὴν ἀνθρωπότητα σμικρύνει ὅλον τὸν νοσοκομικὸν πληθυσμὸν. . . . Εἴπομεν ὅτι ἐξυρίζον οἱ ἀνατολικοὶ λαοὶ τὴν κεφαλὴν ἀτιμωρητῆ, καθότι ἡ διὰ τῶν ἐν χρῆσει παρ' αὐτοῖς πλύσεων ἐπαυξάνομενη τοῦ δέρματος ἐνέργεια παροχετεύει τὸν ἐρεθισμὸν ὅστις ἔτινε νὰ σταματήσῃ εἰς τὸ τριχωτὸν σύστημα. Ὁπωσδήποτε καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, πρέπει νὰ κόπτωμεν τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς μακρὰν τῶν ριζῶν αὐτῶν ὅπως μὴ ἐκθέτωμεν τὰ παιδιά ἰδίως εἰς ἐγκεφαλικάς συμφορήσεις, εἰς ἐξανθήματα τῆς κεφαλῆς, εἰς φλεγμονὰς τῶν παρὰ τὴν κεφαλὴν γαγγλίων, εἰς παθήσεις τῶν ὀφθαλμῶν, ὠτορροίας, πόνους τῶν ὀδόντων κτλ. ἐννοεῖται δ' εἰκόθεν ὅτι αἱ παθήσεις αὐταὶ

σπάνια οὔσαι κατὰ τὰς εὐκράτους τοῦ ἐνιαυτοῦ ὥρας, ἐπισυμβαίνουσιν ἰδίως εἰς ἐκείνους ὅσοι εἶχον προηγουμένως τὴν κόμην μακρὰν, ὡς τὸ τοιοῦτον παρατηρήθη ὅτε εἶχεν εἰσαχθῆ ποτε ἐν τῷ Γαλλικῷ στρατῷ ἡ συνήθεια τοῦ κείρειν βαθείως τὴν κόμην καὶ κατὰ συνέπειαν τῆς ὁποίας ἠναγκάσθησαν γέροντες στρατιωτικοὶ νὰ στερηθῶσι τῆς μακρᾶς αὐτῶν κόμης.

Αἱ φροντίδες τὰς ὁποίας πᾶς τις ὀφείλει νὰ καταβάλῃ εἰς διατήρησιν τῆς υγείας τῆς κόμης αὐτοῦ εἶναι λίαν ὀλίγα καὶ ἀπλάϊ περιλαμβανόμενα εἰς τὴν προσπάθειαν τοῦ νὰ διατηρῶμεν καθαρὸν τὸ τῆς κεφαλῆς δέγμα, ν' ἀπαλάττωμεν αὐτὸ τῶν πιτυροειδῶν ἐπιδερμικῶν λειψάνων ἅτινα προσκολλῶνται ἐπὶ τῶν ριζῶν τῶν τριχῶν, καὶ ἀπὸ τῶν προϊόντων τῶν μὴ κατὰ φύσιν ἐκκρίσεων, ὀφείλομεν προσέτι νὰ διατηρῶμεν τὴν διαπνοὴν αὐτοῦ καὶ τὴν ἐκκρίσιν τῶν σμηγματογόνων ἀδένων μεταχειριζόμενοι καθ' ἑκάστην τὸ κτένιον καὶ τὴν ψήκτραν μετ' ὕδατος ἀπλοῦ ἢ μετὰ ὀλίγου σέπωνος καὶ ἐν μετρία θερμότητι.

Ἡ χρῆσις τῶν παχυμύρων ἀρμόζει ἢ μᾶλλον εἶναι ἐπωφελῆς δι' ἐκείνας μόνον τὰς κόμας ὅσαι δι' ἀνεπάρκειαν τοῦ κατὰ φύσιν σμήγματος εἶναι τραχεῖαι καὶ ξηραὶ. ὡς ἀπλούστερον δὲ καὶ λίαν ἐπωφελὲς παχύμυρον δύναται τις νὰ συστήσῃ τὸ ἐκ παρσκευασμένου μυελοῦ βοδῆς καὶ ἐλαίου τῶν γλυκῶν ἀμυγδάλων, ὅπερ πρέπει νὰ ἐπαλείφωμεν κατὰ μῆκος τῶν τριχῶν ἀρχίζοντες ἀπὸ τὰς ρίζας αὐτῶν. (1) Ἀπ' ἐναντίας οἱ ἔχοντες λίαν λιπαράς κατὰ φύσιν τὰς τρίχας πρέπει ν' ἀποφεύγωσι τὴν χρῆσιν τῶν κοσμητικῶν, διότι ἄλλως διερεθίζοντες τὴν ἤδη ὑφισταμένην τοῦ σμήγματος ἐκκρίσιν δύναται νὰ παραβλάψωσι τὰς ρίζας καὶ νὰ γεννήσωσιν ἐξάνθημα συντελοῦν εἰς τὴν πρόοδον τῆς φαλακρότητος. Ἐκτὸς τῆς περιπτώσεως καθ' ἣν ἔχομεν ξηρὰς τὰς τρίχας, αἱ παχέαι οὐσαί ἐπιφέρουσι βλάβην ἐπιπροσθέτουσαι ἀφορμὴν ῥυπαρότητος, ὅταν μάλιστα περιέχωσιν οὐσίας ὁποῖαι εἶναι ἡ κίνα, τὸ κιννάμωμον κτλ. Διὰ δύο λέξεων συγκεφαλαιοῦντες τὰ ρηθέντα λέγομεν, ὅτι ἡ υγεία τοῦ τριχωτοῦ συστήματος οὐσα στενῶς συνδεδεμένη πρὸς τὴν καθολικὴν τοῦ ἀτόμου υγείαν περιορίζεται εἰς τὰς φρον-

(1) Μυελοῦ βοείου παρσκευασμένου δρ. 8, ἐλαίου γλυκῶν ἀμυγδ. δρ. 3, αἰθερίου ἐλαίου ριζῶν σταγόνων 4.

τίδας τῆς καθαριότητος, ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰ κοσμητικά, πρέπει νὰ μεταχειρίζομεθα τὰ μᾶλλον ἀπλά καὶ ἀθῶα, λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν ὅσα περὶ τῆς κατὰ φύσιν λιπαρότητος τῶν τριχῶν ἀνωτέρω ἐλέγομεν, προγράφοντες δ' ἀπάσας τὰς δριμείας οὐσίας δι' ὧν κολακεύουσιν ἡμᾶς οἱ χημικοὶ ὅτι θέλουσιν αὐξήσει καὶ πυκνώσει τὴν κόμην μας. Ἐν γένει ἡ ψήκτρα καὶ τὸ κτένιον μόνον καλῶς καὶ καθ' ἑκάστην μεταχειριζόμενα δύναται ν' ἀντιπροσωπεύωσιν ὅλα τὰ παχύμυρα, καὶ ὅλα τὰ ἔλαια τὰ ὁποῖα κατέχουσιν ἐν ὁλόκληρον ἐμάριον εἰς ἅπαντα τὰ πωλοῦντα τὸν συρμὸν καταστήματα.

Ἴσως περιμένουσιν οἱ ἀναγνώσταί μου νὰ τοῖς σαφηνίσω ἕτερον πρακτικώτατον ζήτημα, τὸ περὶ βαφῆς τῶν τριχῶν, ἐργασίας ἥτις ἀπασχολεῖ πολλὰ λευκὰ κρανία κατὰ τὰ προσέορτα πάσης ἐν τῷ κόσμῳ ἐπισήμου τρόπου τινὰ παρουσιάσεως. Ποσᾶκις ἀρὰ γε τῆς ἡμέρας δὲν ἀφίνει ἕλην τῆς διαβάσεως τοῦ ἐπὶ τῶν μυστῶν καὶ τοῦ γενείου τὸ σωτήριον κοσμετικόν, ὅπερ σὺν τῷ χρωματισμῷ δίδει καὶ τὴν Ναπολεόντειον ἐκείνην ὄψιν εἰς τοὺς μυστακὰς ὑπὸ τὸ τρομερὸν τῶν ὁποίων προπύργιον κρύπτονται τῶσων λαγῶν καρδίαι; Δυστυχῶς τὸ ἐάθει τὰς τρίχας εἶναι ἀθλιέστατον μέσον ψευδοῦς νεασμοῦ, εὐρισκόμενον εἰς ἀντίφασιν πρὸς τὰς ρυτίδας, πρὸς τὸν γεροντικὸν τοῦ δέρματος μαρμαρῶν, πρὸς τὴν γενικὴν τοῦ ἀνθρώπου στάσιν τὴν τοσοῦτω χαρακτηριστικὴν εἰς πᾶσαν τῆς ζωῆς ἐποχὴν. Ἡ ἠλικία εἶναι φυσιολογικὴ ἀρμονία τῆς ὁποίας ὑποκρύπτοντες τινὰ ἀποτελέσματα παράγωμεν ἀντιθέσεις λίαν καταφανεῖς. Ὁ γέρον πρέπει νὰ σεμνύνεται διὰ τὰς πολυὰς αὐτοῦ τοίχας τῶν ὁποίων ὁ χρωματισμὸς ἀποκαθιστᾷ αὐτὸν γελοῖον ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ἥτις ἐγνώρισεν αὐτὸν καὶ νέον καὶ ἥτις περιμένει νὰ τὸν ἴδῃ οὐχὶ πλέον φιλοπαίγμονα καὶ φιλόγελων, ἀλλὰ γέροντα σεβάσιμον καὶ πεπνυμένον τὰς φρένας. Προλαμβάνοντες τὴν μόνον ἐνστασιν ἣν δύναται τις νὰ κάμῃ ἐπὶ τοῦ ζήτηματος τούτου, ὁμολογοῦμεν ὅτι ὑπάρχουσι τῷ ὄντι καὶ ἄνθρωποι προῶως λευκαθέντες καὶ τῶν ὁποίων ἡ ζωηρὰ φυσιογνωμία, ἡ ἔλλειψις τῶν ρυτίδων καὶ τὰ νεανικά χρώματα προδίδουσι τὴν ἠλικίαν οἱ τοιοῦτοι καταφεύγουσιν εἰς τὴν χρῆσιν τῶν βαφῶν ὅπως φέρωσιν εἰς πέρας σχέδια, τὰ ὁποῖα μεγάλως παρεμποδίζουσιν αἱ λευκαὶ αὐτῶν τρίχες. Χάρην τῶν εὐαρίθμων τούτων θυμάτων, ἢ μᾶλλον χάριν

πλουτισμοῦ παρασκευάζει ἡ χημεία καὶ ἀναγγέλλουσιν αἱ τῶν μεγαλοπόλεων ἐφημερίδες ἀπειρίαν βαφῶν, αἵτινες εἰς ἐσχάτην ἀνάγκην δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ σκευασίαι νιτρικοῦ ἀργύρου ἢ μολύβδου, οὐσιῶν ἐχουσῶν βιαίαν καυστικὴν ἐπὶ τοῦ δέρματος καὶ τῆς ἐπιδερμίδος ἐνέργειαν, κατὰ συνέπειαν δὲ καὶ ἐπὶ τῶν τριχῶν, αἵτινες, ὡς γνωστὸν, εἶναι ἐπιδερμοειδοῦς φύσεως. Ἡ χημεία τῶν νεωτέρων χρόνων πλουτεῖ ὅλον τὸν θησαυρὸν τῶν κοσμητικῶν, καθ' ἑκάστην ἀνακαλύπτει ὕδατα εἰσομοιζόμενα ἐντὸς κομψῶν πυξιδῶν εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου, θαυμάζει ὁ ἀγοραστής αὐτῶν τὰ ἐπὶ μόνῃς τῆς ἐπιγραφῆς εὐρισκόμενα θαυμάσια τῆς βαφῆς ἀποτελέσματα: (Inventiou unique! Instantanement! on obtient toutes les couleurs!), τὸν θαμβῶνουςι τὰ θαυμαστικὰ τὰ ὁποῖα ὁ χημικὸς προσθέτει κατόπιν πάσης πομπώδους λέξεως, ἀπορεῖ πῶς μία καὶ ἡ αὐτὴ βαφὴ δίδει ὅλα τὰ ποθητὰ χρώματα, τονόνοσα, στιλβόνοσα, ἀπαλύνουσα καὶ ἀνεξιτήτως ἀπαῖς διὰ παντός, ὡς διαβεβαιοῦσι χιλιάδες κουρέων, βάρουσα τὴν κόμην. Ἀλλὰ τί ποιητέον; ἐκόντες ἄκοντες ὑποπίπτομεν εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς φιλαρκεσείας* προσπαθεῖ πᾶσα παρηλιξ νὰ κολάσῃ οὐχὶ τὴν ψυχὴν της, ἀλλὰ τὸ λευκὸν χρῶμα τῶν τριχῶν της, ἐνῶ ὁ ἄρρηκτοῦ βίου αὐτῆς σύντροφος ἐπιφανεῖ εὖγε! εἰς πάσας αὐτῆς τὰς πράξεις, ἐπὶ τέλους δὲ πιστεύων καὶ οὗτος ὅτι αἱ βεβαμμένοι τρίχες εἶναι ὠραιότεραι τῶν λευκῶν συναγωνίζεται πρὸς τὴν ἐκ τῆς πλευρᾶς αὐτοῦ προῖουσαν, χρωματίζει καὶ ὀξυκαταληγτεῖ τὸν μυστακὰ, προσπαθεῖ νὰ βηματίζῃ ἐπὶ τῶν ἄκρων τῶν ποδῶν, τείνει τὴν σμικρὸν κυφωθεῖσαν σπονδυλικὴν αὐτοῦ στήλην, ἐφοδιάζει τὸ πνεῦμα τοῦ δι' εἰδήσεων, τὰς ὁποίας ἀντλεῖ πᾶσαν πρωίαν ἐκ τῶν ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν, ἀναγινώσκει τὸ *uu million de plaisantairies* καὶ παρουσιάζεται εἰς τὴν ὠραίαν τῆς κ. Ρ. . . . ἐφesperίδα, ἐξ ἧς ἀναχωρεῖ τὸ νεαρὸν ἡμῶν ζεῦγος πληρὲς καμάτου καὶ κοπώσεως καταγινόμενον τὴν ἐπιούσαν τῆς τοιαύτης διασκεδάσεως εἰς ἐντροπὰς τῶν ἐκ τῆς περὶ τὸ νεάζειν τάσεως καταβεβλημένων μελῶν αὐτῶν.

Πρὸ τοῦ μικροῦ ἐπεισοδίου, ὅπερ μικρὸν μᾶς ἀπεπλάνησε εἴπομεν ὅτι καταφεύγομεν εἰς τὰς διὰ νιτρικοῦ ἀργύρου ἢ μολύβδου τριχαπτικὰς σκευασίας γνωρίζοντες ἢ καὶ ὅλως ἀγνοοῦντες τὴν ἐκ τῆς ἐπιθέσεως αὐτῶν βλάβην, ἀποζη-

ραίνοντες αὐτῶ καὶ ἀποστεγνοῦντες τὰς τρίχας, εἰς λίπανσιν τῶν ὁποίων καταφεύγουμεν ἀκολούθως εἰς τὰς διὰ διαφόρων ελαίων ἐπιτριβάς, Οἱ ὀπωσθήποτε καταφεύγοντες εἰς τὴν βαφήν πρέπει νὰ προσπαθῶσι νὰ δίδωσι εἰς τὰς τρίχας τὴν ἐπιθυμητὴν χροιάν, ἀποφεύγοντες τὰ μὴ φυσικὰ τῶν τριχῶν χρώματα, τὰ ὁποῖα καὶ τὴν ἐν κρυπτῶ καὶ παραδύστω ἐπὶ τῶν τριχῶν γενομένην ἐργασίαν προδίδουσι καὶ τὸν γέλωτα δὲ πολλάκις τοῦ θεατοῦ προκαλοῦσι· πόσοι, ἐπὶ παραδείγματι, δὲν βάφουσι τὰς τρίχας ὑπερύθρους ἀντὶ μελανῶν; Ὅπως ἐπιτύχη βαφή τις πρέπει νὰ τηρῶνται συνθηκαί τινες, ὧν ἡ πρώτη συνίσταται εἰς τὸν παρασκευαστικὸν τῶν τριχῶν καθαρισμὸν ἀπὸ πάσης λιπαρᾶς οὐσίας, ἥτις κωλύουσα τὴν ἄμεσον τῆς βαφικῆς οὐσίας ἐπαφὴν γεννᾷ τὰ γελοῖα ἐκεῖνα χρώματα. Ὡς ἐτέρην συνθήκην πρέπει νὰ θεωρήσωμεν τὴν ὑπὸ ἐμπειροτέχνου χειρὸς ἐπίθεσιν τῆς βαφικῆς οὐσίας, καθὼς καὶ τὴν καλὴν ἐκλογὴν περὶ τὴν σκευασίαν ἣν ἐπιθέτομεν. Ἡ ἐκλογὴ τῆς σκευασίας δὲν εἶναι δύσκολος καθόσον ἀμφότερα αἱ τὸ ἀνεξίτηλον ἐπαγγελλόμεναι οὐσίαι ἐνεργοῦσιν ὀλεθρῶς ἐπὶ τῆς τοῦ δέρματος καὶ τῶν τριχῶν, τουτέστι καύστικῶς· ἀλλὰ προτιμητέαι αἱ περιέχουσαι νιτρικὸν ἄργυρον, αἵτινες, βευσταὶ τὸ πλεῖστον οὔσαι, δὲν ἔρχονται εἰς τασούτω ἄμεσον ἐπαφὴν μετὰ τοῦ τῆς κεφαλῆς δέρματος ὡς μὴ παραμένουσαι ἐπ' αὐτοῦ πολλὰς ὥρας, ἐνῶ ἡ τοῦ μολύβδου ἐνέργεια οὔσα βραδέως ἐκθέτει τὸν βαφόμενον εἰς τὴν γενικὴν ἐνέργειαν τοῦ μολύβδου ἐπὶ τοῦ ὄργανισμοῦ, τὴν μολύβδικὴν δηλονότι δηλητηρίασιν.

Ἐπάρχει καὶ δεύτερον εἶδος βαφῶν ὅπως ἀελαβῶν μὲν, τῆς καθαριότητος τιθεμένης κατὰ χώραν, ἀλλ' ἐξίτηλων, ὡς ἀποβαφομένων εὐχερῶς διὰ τῶν χειρῶν, διὰ τοῦ μανδηλίου, διὰ τῆς προστριβῆς τῶν ἐνδυμάτων, τοιαῦται δ' εἶναι τὸ ἀφέψημα τῶν κυπαρισσομήλων, τῶν καρπῶν τοῦ κισσοῦ, τοῦ φλοιοῦ τῆς ἰτέας, τῆς κερυαῖς, ὁ ἀνθραξ τοῦ φελοῦ καὶ τὰ παρόμοια.

Τοιαῦται περίπου εἶναι αἱ δοκιμασίαι εἰς ἃς ὑποβάλλονται τὰ στολίζοντα ἰδιαζόντως πῶς τὰς ἀνθρωπίνους κεφαλὰς κεράτινα ταῦτα παραρτήματα τὰ τοσοῦτον ἐπ' ἐσχάτων περιζήτητα γενόμενα πρὸς φαντασιώδη πλαστὸν τῶν γυναικείων κεφαλῶν στολισμὸν, εἰς τὸν ὅσον ὥστε ἡ μεγάλη αὐτῆ τῶν πλεξίδων κατανώλω-

σις παρέσχεν οὐ σμικρὰν ἀφορμὴν κερδοσκοπίας εἰς τοὺς προμηθευτὰς τῶν κοσμημάτων τούτων, οὔτινες ἐκκόπτοντες οἰκιοθελῶς ἢ καὶ κρυφίως τὸν πολὺμαλλον κόσμον ἀπὸ τε νεκρῶν καὶ ζώντων στολίζουσι διὰ τεχνιότητος ἐπεξεργασμένων κόσμων τὰς κεφαλὰς τῶν μητέρων τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἐκ κενόντες ἀδίκως καὶ παραλόγως τὰ θυλάκια τῶν πατέρων αὐτοῦ, οὔτινες τὰ πάντα καρτερικῶς ὑπομένουσι λαβόντες πρὸ ὀφθαλμῶν ὅτι ἐν λύπαις φαγούνται τὸν ἑαυτῶν ἄρτον.

Γ. ΑΚΕΣΤΟΡΙΑΗΣ.

Η ΚΑΛΟΓΡΑΙΑ ΤΟΥ ΣΑΙΝ-ΡΟΖΟ.

(ΔΙΗΓΗΜΑ).

(συνέχεια ἴδε φυλλάδ. Β'.)

Ἐνα μῆνα μετὰ ταῦτα, ὁ Κ. δὲ Μαιζονέβ, καθήμενος ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου τῆς κλίνης τοῦ υἱοῦ του, περικυκλούμενος ὑπὸ τῆς συζύγου του καὶ τῆς ἀνεψιάς του, παρετήρει μετ' ἀνεκφράστου θλίψεως ἅπαντα τὰ συμπτώματα τῆς νέας μεταβολῆς τῆς νόσου ὑφ' ἧς ὁ νεανίας κατείχετο ἀπὸ πρώτας.

Κυριεσθεὶς ὑπὸ χαλεποῦ ἐγκεφαλικοῦ πυρετοῦ ἀπὸ τῆς ἐσπέρας τοῦ θανάτου τῆς Σωσάννης, μετὰ χιλίας ἀπελπιστικῆς περιπετείας πρὸ εἴκοσι τεσσάρων ὡρῶν ἡ κατάστασις τοῦ ἀσθενοῦς ἐφάνετο ἐπαισθητῶς βελτιωμένη. Ὁ σφυγμὸς ἦτο εὐκρινέστερος, καὶ πολὺ ὀλιγότερον ταχύς. Ἡ ὄψις ἦν ἥττον ἐρυθρὰ, τὸ δῆμα ἦττον θερμὸν καὶ ξηρὸν, ἡ ἀναπνοὴ ὀμαλωτέρα, ἡ φωνὴ καθαρωτέρα, καὶ ἡ δίψα ἦττον δεινὴ· ἐνὶ λόγῳ, τὰ πάντα ἐμαρτύρουν ὅτι ὁ ἀσθενὴς ἐτρέπετο ἐπὶ τὰ βελτίω. Οὐχ' ἦττον, καίτοι καταπραϋνθέντων τῶν ἐπιφόβων ἐκείνων συμπτωμάτων ὁ λῆρος δὲν εἶχε καταπαύσει.

Εἶχε μόνον μεταβάλλει χαρακτῆρα, μετατραπείς ἀπὸ τοῦ παραχόδους καὶ παραφόρου, εἰς τὸν ἥσυχον καὶ μελαγχολικόν. Ἡ μετατροπὴ ὅμως ἐκείνη ἦτο ὑπὸ τινος ἐποψίν κινδυνωδέστερα, καθόσον τοῦ πυρετοῦ παύσαντος τοῦ δὲ λήρου ἐξακολουθοῦντος, ὑπῆρχε φόβος μὴ ἡ ἀσθένεια προσλάβῃ χρονικὸν χαρακτῆρα.

Τὴν πρώταν τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἄρχεται τὸ παρὸν κεφάλαιον, ὁ Κ. δὲ Μαιζονέβ, ὅστις εἶχε θέσει τὴν κλίνην του εἰς παρακείμενόν τι τοῦ

ἀσθενοῦς δωμάτιον, ἀφυπνίσθη αἰφνιδίως ὑπὸ τῶν ὀξειῶν τοῦ νεανίου κραυγῶν.

Ὅθεν μετέβη παραχρῆμα εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ Λουκιανοῦ. Ἐβρίξε δὲ εἰς τὴν θέαν τῆς ἄνευ ἐκφράσεως φυσιογνωμίας τοῦ ἥτις ἐφάνετο ὡσεὶ καταληφθεὶσα ὑπὸ παντελοῦς ἠλιθιότητος. Ὁ ἀσθενὴς ἀνεκάθητο ἐπὶ τῆς κλίνης μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπλανεῖς καὶ τὸ σῶμα τοσοῦτον ὑπερμέτρως ἠνεωγμένον ὥστε ἐφάνετο ὁλοσφάργξ.

Ὁ ἰατρὸς ἐπλησίασεν αὐτὸν περιδεῆς, καθόσον ἐγένωσκεν ὅτι τοιαῦται ὀξεῖαι κραυγαὶ παρὰ τοῖς ἀσθενέσιν εἰσὶ σύμπτωμα παντελοῦς τοῦ λογικοῦ καταπτώσεως.

Τὰ μῆλα τῶν παρειῶν εἶχον καταστῆ ἐκ νέου ἐρυθρὰ ὡς καὶ εἰς τὰς ἀπαρχὰς τοῦ πυρετοῦ.

Ἐλαβε τὴν χεῖρά του. Τὸ δῆμα ἦν ξηρὸν καὶ θερμὸν, ὁ δὲ σφυγμὸς εἶχεν ἀνέλθει εἰς διάστημα ὀλίγων ὡρῶν εἰς ἑκατὸν πεντήκοντα πάλσεις. Ἄλλ' ὁ ἰατρὸς κατεποθήθη ἔτι μᾶλλον βλέπων τὰς χεῖρας, τοὺς βραχίονας καὶ τοὺς μῦς τοῦ προσώπου συστέλλομένους ὑπὸ σπασμωδικῶν κινήσεων, σχεδὸν ἀλλεπαλλήλων καὶ ὁμοίων μὲ τοὺς ἀκουσίους ἐκείνους σπασμοὺς τοὺς διὰ τοῦ γαλβανισμοῦ ἐνεργουμένους. Ἡ αἰσθητικότης καὶ ἡ γνωστικὴ ἐξήσθενον προφανῶς. Τὸ ἐξημμένον ἤδη προσωπον, καθίστατο ἰόχρουν, ὅλα δὲ τὰ συμπτώματα ὀξεῖας μνηγγίτιδος παρουσιάζοντο εἰς τὸν δυστυχεῖ πατέρα.

Ἐὰν αἱ ἐκ διαλλειμάτων ἐκείνοι σπασμοὶ καθίσταντο συνεχεῖς καθόλου, ὡς ὁ ἰατρὸς ὑπόπτευεν, οὐδεμίαν ἐλπίς ὑπελείπετο καὶ ὁ θάνατος θὰ ἐπῆρχετο ἀμέσως, καθ' ὅσον ἀποτέλεσμα τοιαύτης μνηγγίτιδος εἰσὶν ὁ θάνατος, ἢ ἡ ἀπὸ τῆς ὀξεῖας εἰς τὴν χρονίαν κατάστασιν μετατροπὴ τῆς νόσου.

Καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Λουκιανὸς διετέλει ἐν ληθάργῳ, ἐν τινι διαλλείματι τῆς κρίσεως, ἡ Κ. δὲ Μαιζονέβ καὶ ἡ Λουκία, αἵτινες ὡς κατοικοῦσαι εἰς τὸ ἀπέναντι μέρος τοῦ δωματίου τοῦ ἀσθενοῦς, δὲν εἶχον ἀκούσει τὰς κραυγὰς του, κατ' ἐκείνην λέγομεν τὴν στιγμὴν εἰσῆλθον παρ' αὐτῶ καὶ ἐκάθησαν παρὰ τὸ προσκεφάλαιόν του καὶ ἐγγὺς τοῦ ἰατροῦ.

Ὁ Κ. δὲ Μαιζονέβ ἦτο ἐν ἀπελπισίᾳ, καὶ ἐκάλει εἰς βοήθειάν του ὅλην τῆς ἐπιστήμης τὴν ἰσχύν. Ἄλλ' ἡ ἐπιστήμη, ἐν τινι στιγμῆς, εἶναι βωβὴ, τυφλὴ καὶ κωφὴ. Ἡ ἐπιστήμη ἐν τισὶ περιστάσεσιν, ὁμοιάζει μὲ τὸν θάνατον.

Καὶ ἡ σκληρὰ, σιωπηλὴ μένει εἰς τὰς κραυγὰς μας! Ἐνεκα τούτου, εἶπομεν ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς

διηγήσεώς μας, (καὶ ἐπιτραπητῶ ἡμῖν νὰ τὸ ἀπαναλάβωμεν), ὅτι ἡ ὀδύνη τοῦ ἰατροῦ βλέποντος θνήσκοντα τὸν υἱόν του, ἦτο διττὴ, διότι ὡς πατὴρ ὑπέφερε, ὡς ἰατρὸς δὲ ἀμφέβαλλε περὶ τῆς ἐπιστήμης.

Ἐν τοιαύτῃ διετέλει θέσει ὁ Κ. δὲ Μαιζονέβ Βεβαίως, ὁ θάνατος δὲν ἦτο ἀναπόφευκτος συνέπεια τῆς ἐγκεφαλικῆς ἐκείνης παθήσεως· ἀλλ' ἡ εἰσέλασις τῆς συμπτωματολογικῆς ἐκείνης ἀσθενείας, ἀφ' ἐνός, ἀφ' ἐτέρου δὲ, ἡ ἐλαχίστη περιπλοκὴ ἐν τοῖς θωρακικοῖς ὀργανοῖς καὶ ἡ ἀπρόοπτος ἐμφάνισις πνευμονικῆς τινος φλογώσεως, ἠδύνατο νὰ ἐπιφέρωσιν αὐτόν. Ἐξ ἄλλου, ἡ μόνη ὑπολειπομένη ἐλπίς ἦν ἡ μετατροπὴ τῆς ἀσθενείας ἀπὸ τῆς ὀξεῖας εἰς τὴν χρονίαν κατάστασιν ἥτοι ἡ παραφροσύνη, ἡ τούλάχιστον, ἡ ἠλιθιότης.

Ὁ ἰατρὸς προσεκάλεσεν εἰς συμβούλιον τρεῖς ἐκ τῶν συναδέλφων του, διότι τὸ λογικόν του ἤρξατο πρὸ ἐνός μηνὸς ταρασσόμενον ὡσαύτως, ὡς ἐκ τῶν ἀτύτων μόχθων περὶ ὧν ἐλαλήσαμεν ἀνωτέρω καὶ ἐκ τῶν ἀδιαλείπτων παρὰ τὴν κλίνην τοῦ υἱοῦ του ἀγρυπνιῶν. Ἐφοβεῖτο μὴ τυχόν δὲν διεγένωσκεν ἀκριβῶς τὴν νόσον, ὡς ἀμέσως ἐνδιαφερόμενος εἰς τὴν τοῦ ἀσθενοῦς ἴασιν.

Οἱ προσκληθέντες ἰατροὶ ἦσαν τρεῖς ἐκ τῶν ἐπιφανεστέρων ἀκαδημαϊκῶν.

Ἐν τούτοις, ἐκ τοῦ ἰατροσυμβουλίου ἐκείνου οὐδὲν πλέον οὐδὲν ἔλλατον ἔμαθεν ὁ κύριος. Δὲ Μαιζονέβ. Τοῦτο μόνον τὸ ἀποτέλεσμα προέκυψεν ὅτι, ἀντὶ ἐνός, ὑπῆρχον ἤδη τέσσαρες ἰατροὶ ἀμφιβάλλοντες.

Μετὰ παρέλευσιν μιᾶς ἐβδομάδος ἀγωνιῶν, ἡ νόσος διανύουσα λογικῶς τὴν ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ ὀριθεῖσαν πορείαν, ἔφθασε τέλος εἰς τὸν ὕπατον τῆς ἀναπτύξεως αὐτῆς βαθμὸν, φυσικὴ τις δὲ τάσις ὑφέσεως, πρόδρομος τῆς ἀνκρώσεως, ἀνεφάνη.

Καὶ οὕτως ἡ τέως χαλαρὰ συναίσθησις ἐπανήλθε.

Ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν ὁ ἰατρὸς ἔβλεπε τὸν υἱόν του ἀνακτώντα τὴν χρῆσιν τῶν κινήσεων του. Ὁ πυρετὸς κατέπιπεν, ὅλα δὲ αἱ λειτουργίαι τοῦ σώματος ἤρξαντο ἐκτελοῦμαι. Ἐνὶ λόγῳ ἡ ἐγκεφαλικὴ πάθησις ἦτο φυσικῶς θεραπευμένη. Ἡδὴ ζήτημα χρόνου μόνον ὑφίστατο. Ἡ φύσις ἐμελλε νὰ ἐνεργήσῃ τοῦ λοιποῦ βραδέως μὲν ἀλλ' ἀσφαλῶς. Τὸ σῶμα εἶχε σωθῆ.

Θὰ συνέβαινε ὁμοίως τὸ αὐτὸ καὶ διὰ τὴν διάνοιαν; Δὲν ὑπῆρχε τάχα φόβος μὴ ὁ Λουκιανὸς διατηρήσῃ μικρὰν τινα δόσιν ἡλιθιότητος;

Ἴδου ὃ, τι κατεπτέει τὸν πατέρα.

Κατὰ τὴν δευτέραν ταύτην τῆς ἀσθενείας περίουον, ὁ Κ. Δὲ Μαιζονέβ, καθορῶν ὅποιαν τινα σύγχυσιν θὰ ἐγκατέλειπεν αὐτὴ εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ υἱοῦ του, ὁ Κ. Δὲ Μαιζονέβ, λέγομε, συνέλαβε, νύκτα τινα ἐν εἰδῇ ὄνειρου, ὅπου ἐφάνη αὐτῷ ὡς θεία τις ἀποκάλυψις ἐν ἐκ τῶν τολμηρῶν ἐκείνων σχεδίων οὔτινος ἢ ἐκ τέλεισι καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ἤθελον ἐκφοβίσει καὶ τὸν γενναϊότερον τῶν ἱατρῶν, ἀλλὰ πρὸ τοῦ ὁποίου εἰς πατῆρ δὲν ἠδύνατο νὰ διστάσῃ.

Εἶπομεν ἐν τῷ προηγηθέντι κεφαλαίῳ, ὅτι ὁ Κ. Δὲ Μαιζονέβ, εἰσερχόμενος εἰς τὸ δωμάτιον τῆς Σωσάννης, εἶχε κατοληθῆ ὑπὸ ἐκπλήξεως ἐπὶ τῇ θεᾷ τῆς νεάνιδος, καὶ ὅτι ἡ ἐκπληξίς του ἐκείνη εἶχε διπλασιασθῆ ἄμα ὡς ἤκουσε τὴν φωνὴν τῆς.

Πραγματικῶς, ἐγνώριζε κάλλιστα τὴν φωνὴν καὶ τὸ πρόσωπον ἐκεῖνο· καὶ ὁμοίως οὐδέποτε εἶχεν ἴδει τὸ πρόσωπον ἐκεῖνο, οὐδέποτε εἶχεν ἀκούσει τὴν φωνὴν ἐκείνην. Ἐν τῇ πρώτῃ στιγμῇ δὲν ἐζήτησε νὰ ἐξηγήσῃ εἰς ἑαυτὸν τὸ παράδοξον φαινόμενον, ἀλλ' ὅσκις ὁ υἱὸς του παραληρῶν, προσέφερε τὸ ὄνομα τῆς Σωσάννης, ἡ ὁμοιότης τῆς νεάνιδος μετ' ἐτέρης τινὸς στενῆς γνωρίμου τοῦ ἱατροῦ, παρουσιάζετο ἀνεκδιότως εἰς τὸ πνεῦμά του.

Ὁ κύριος δὲ Μαιζονέβ δὲν ἦτο ποσῶς φαντασιολόγος καὶ ἤθελε χλευάσει τὸν περιφανῆ ἱατρὸν Σπαλανσάνην ὅστις εἶχεν ἀνακαλύψει ἔκτιν αἴσθησιν εἰς τὰς νυκτερίδας. Ὁλίγον ἐπίστευεν εἰς τὴν μετεμψύχωσιν καὶ οὐδὲν εἰς τὸν μαγνητισμὸν. Δὲν τῷ ἐπῆλθεν ὅθεν ἡ ἰδέα ὅτι εἶχε γνωρίσει τὴν νεάνιδαν εἰς προγενεστέραν τινα ζωὴν, οὔτε ὅτι κακοποιῶν τι πνεῦμα τὸν ἐνέπαιζεν εἰς τὴν θλιβερὰν ἐκείνην περίουον. "Ὅχι! ἡ εἰκὼν τῆς Σωσάννης τῷ ἀνεμίμνησκε πρόσωπον ὅπου κάλλιστα ἐγνώριζε. Ἡ φωνὴ τῆς, τῷ ἐνεθύμιζε φωνὴν τινα ἣν ἐκατοντάκις εἶχεν ἀκούσει. Ἀλλὰ ποῦ; εἰς ποῖαν τῆς ζωῆς του ἐποχὴν; Ἐπὶ μῆνα ὀλόκληρον ὁ ἱατρὸς προσεπάθησεν ἐνδελεχῶς νὰ ἐξηγήσῃ τὸ παράδοξον ἐκεῖνο φαινόμενον.

Ἐπὶ τέλους, νύκτα τινα, τὴν δευτέραν μετὰ τὴν τῆς ἀναρρώσεως τοῦ υἱοῦ του, ἡ Σωσάννα τῷ ἐφάνη καθ' ὕπνον οὐχὶ πλέον ἢ κἀτωχρος

Σωσάννα διὰ τὴν ὅποιαν ὀλίγον ἐδέησε ν' ἀποθάνῃ ὁ Λουκιανὸς καὶ διὰ τὴν ὅποιαν εἶχεν ἴσως ἀπωλέσει διὰ παντὸς τὰς φρένας, οὐχὶ πλέον ἢ ψυχορραγοῦσα καὶ λευχεῖμων Σωσάννα, ἀλλ' ἐτέρα τις Σωσάννα, ῥαδινὴ, ἀνθηρὰ, ζωηρὰ, πλήρης ὑγείας καὶ ῥώμης.

Καὶ ὁμοίως, παρὰδοξος ὀπτασία ἡ Σωσάννα ἐκείνη ἣτις εἶχεν ἐπὶ τῶν παρεῖων τὰ ἀνθηρότερα τῆς ζωῆς ῥόδα, ἣτις ἦτο περιβεβλημένη μέγα καὶ μέλαν κρηδεμον ὅπου κατῆρχετο μέχρι τῶν ποδῶν αὐτῆς καὶ ἐφαίνετο ὡσεὶ ἐνδυμα θανάτου!

Οὕτως ἡ ἀποθανοῦσα Σωσάννα ἀνῆρχετο εἰς οὐρανοὺς, λευκὴν νυμφικὴν φέρουσα στολὴν, ἡ δὲ ζωσα Σωσάννα περιεπλανῶτο εἰς τὴν γῆν τὴν μέλαινα τῆς χηρείας περιβεβλημένη ἐσθῆτα.

Ὁ κύριος δὲ Μαιζονέβ ἠγέρθη κατατρυχόμενος ὑπὸ τῆς φαντασμαγορίας ἐκείνης. "Ἐκαμεν ὀλίγα βήματα ἐν τῷ δωματίῳ του, ἠνεώξε τὸ παράθυρον καὶ ἀνέπνευσε τὸν δροσῶδον τῆς πρωίας ἀέρα.

Πρὸ ἐνὸς τετάρτου ἔμεινε ἐστηριγμένος ἐπὶ τοῦ ἐρείσματος τοῦ παραθύρου, ὅτε ἰδὼν ἀδελφὴν τινα τοῦ ἐλεύου διερχομένην τὴν ὁδὸν, εὔρεν αἰφνιδίως τὴν ἐξήγησιν τοῦ ὄνειρου του καὶ ἐπομένως τὴν ἐξήγησιν τῆς ὁμοιότητος, πρὸς ἀνακάλυψιν τῆς ὁποίας πρὸ ἐνὸς κατεγίνετο μνησ.

Ὁ ἱατρὸς ἀνέκραξεν ὡς ὁ Ἀρχιμήδης καὶ ἴσως ὅσον καὶ ἐκεῖνος εὐλόγως: "εὔρον! εὔρον!" καὶ κλείσας τὸ παράθυρον, προσεκάλεσε τὸν ὑπηρέτην καὶ διέταξε νὰ ζευχθῇ ἡ ἄμαξα.

(ἐκκολουθεῖ)

Οὐδὲν κρεῖσσον ὑπάρχει τοῦ ἀληθοῦς φίλου, οὔτε πλοῦτος οὔτε βασιλεῖα· ἀκαταλόγιστον δὲ εἶναι τὸ ἀντάλλαγμα γενναίου φίλου.

Πρέπει νὰ ἀποφεύγῃ τὸν πόλεμον ὅστις ἐστὶ σὺφρων· ἂν δὲ καταντήσῃ μέχρις αὐτοῦ,

ἐνδοξος στέφανος εἶναι εἰς τὴν πόλιν τὸ νὰ καταστραφῇ καλῶς, τὸ δὲ μὴ καλῶς ἄδοξον.
ΕΓΡΙΠΙΑΗΣ.

Ἄνευ κόπου οὐδὲν εὐδοῦται.

Τὸ ζητούμενον εἶναι κατορθωτόν· ἐκφεύγει δὲ τὸ ἀμελούμενον.

Μόνος ὁ χρόνος δεικνύει τὸν δίκαιον ἄνδρα· τὸν κακὸν δὲ δύνασαι νὰ γνωρίσῃς καὶ ἐν μιᾷ μόνῃ ἡμέρᾳ.

ΣΟΦΟΚΛΗΣ.

Ὁ διὰ μόνης τῆς ἰσχύος νικήσας, δὲν ἐνίκησε εἰμὴ κατὰ τὸ ἥμισυ τὸν ἐχθρόν του.
MILTON.

Καὶ τὸ μικρότερον δένδρον δύναται νὰ παρέξῃ σκιάν.

Πᾶς τίμιος ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ ἦναι καὶ ἱκανός· ἀλλὰ πᾶς ἱκανὸς δύναται, ἐὰν θέλῃ, νὰ διακριθῇ καὶ διὰ τῶν ἀρετῶν αὐτοῦ καὶ διὰ τῆς ἱκανότητός του συγχρόνως.

VVALTER SCO.

... Φίλος πρόσκαιρος

Ὁ πλοῦτος πάντες εἶναι καὶ ἐνίοτε Διπρόσωπος ἐχθρός μας καὶ ἐπίβουλος.

K. X. ΒΕΡΕΗΣ.

Οὐδεὶς ἄλλος δεινότερος πόνος ὑπάρχει ἢ ἡ ἀποστέρησις τῆς πατρῴας γῆς.

ΕΓΡΙΠΙΑΗΣ.

Εἰς ΠΛΟΥΣΙΟΥ ΚΗΔΕΙΑΝ.

Δὲν ἀποσπᾶς τὸ δάκρυ μου, ἀθλία μαπαλιότης· Ὅταν πλοῦσιον φέρετρον καθοδηγῆς πρὸς μνήμα, Ὅταν με τόσον θόρυβον, χαρᾶς μᾶλλον προδότης, Ὅρηνῃς, δακρύουσα ψευδῶς τοῦ Χάρωνος ἐν ὄσμᾳ.

Τὸ μνήμα εἶναι πένθιμον, καὶ σὺ λαμπρὰ προβάλλεις, Ὡς ὑβάλλεις ἀναίσχυντος ἐν μέσῳ τῆς πενίας· Ἴσως ζητοῦσα τὰς ψευδεῖς τιμὰς νὰ ἐπιβάλλῃς. Ἐνθα τὰ πάντα λέγουσι γυμνάς τὰς ἀληθείας.

Ἐκεῖ τὰ πάντα ἔφουγον· ἡ δόξα ἐπετάσθη· Ὁ ἥρωας ἔτελείωσε τὸ ἀνδρικόν καθήκον· Τῶν ἐφημέρων λάμπει τὸ ὄναρ ἐσκεδάσθη, Καὶ ἤρχισε τὸ φοβερόν τὸ ἔργον τῶν σκολιῶν.

Ὡς ἀνθρωπότης τάλαινα, ἰνδάλῃσ' αἰώνιος! Τὴν σηπεδόνα με λαμπρὰς στολάς δὲν κατακρύπτεις· Μὲ θλιβέρους παισῶνάς σου δὲν ἐπιστρέφ' ὁ βίος, Τὴν δυσωδίαν τὴν πολλὴν με μύρα δὲν καλύπτεις!

Δὲν ὠφελοῦν οἱ θύσανοι, αἱ πόρπαι, αἱ ταινίαι, Καὶ ἄμαξαι μελάμπεπτοι, καὶ ἵπποι νεκροφόροι, Καὶ συνοδία παμπληθῆς καὶ μουσικαὶ παντοταί, Καὶ ψαλμοφδοῦντες ἱερεῖς, καὶ παῖδες πενθηφόροι...

Οἱ ἱερεῖς προβαίνουνσι καὶ ψάλλουσι γελῶντες, Καὶ σκέπτονται ἂν αὐριον θὰ θάψωσι καὶ ἄλλον, — Οἱ παῖδες ψιθυρίζουσι, παντὸς ἀμεριμνῶντες, Κ' οἱ ἄλλοι τέρψεις λέγουσι καὶ πόνους τῶν μεγάλους...

Ὡ, καὶ τὰ πάντα μάτια! Ὅπου τὴν τελευτήσῃς, Οὐδεὶς θὰ κλάσῃ ἀληθῶς καὶ αὐτὴ ἡ Ἐκκλησία! Μόνον ἡ μήτηρ, ἂν αὐτὴν νὰ ἔχῃς εὐτοχήσῃς, Μόνον ἐκείνη δάκρυα θὰ χύσῃ ἐν πικρίᾳ!

Ψευμάτων τόσων μετᾶξ' ὁ ὑποκρισίας τόσῃς, Τοῦ τάφου σὲ ἡ ἄχαρις θέλει δεχθῆ ἀγκάλῃ, Ἀφοῦ τὸ πᾶν ὑβρίτωσι διὰ βαρβάρου γλώσσης, Ἀφοῦ περὶ τὸ λείψανον συγκροτηθῇ ἡ πάλῃ...

Νυκτὸς ἀγρίας παρευθῆς θὰ σὲ καλύψῃ σκότος... Σοῦ κύκλω παγερὰ σιγῇ, ἀβύσσων ἐρημία... Σωρεῖται θὰ ἀναπνεύσῃ σκολιῶν λεληθότως... Τὰ πάντα σῆψις φοβερά, φρικώδης δυσωδία...!

Καὶ ὁ νεκρὸς ὁ πλοῦσιος καὶ τὰ καλὰ τὰ τόσα Ποῦ εἶναι τότε; . . . ἅπαντα, παντλήμων ἀνθρωπότης, Θὰ διανύσῃς τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἀγωνιώσα... Ἀθάνατος ὁ θάνατος φυλάττει στρατιωτῆς!

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΠΑΠΑΖΟΓΛΗΣ.

Ο ΒΙΟΣ

Τι' εἶμ' ἐγὼ ἐνώπιον τοῦ ἀπεράντου κόσμου; Εἰς κόκκος εἰς τὴν ἔρημον, εἰς χάλις τῆς θαλάσσης, Καὶ γίγας τὸ στερέωμα αὐτὸ ἀπλοῦτ' ἐμπρὸς μου Κ' ἐπάνωθεν εἶν' ἡ ψυχὴ τῆς κτίσεως ἀπάσης.

Μωρός ἐγώ! εἰς τὴν μικρὰν παλάμην μου νὰ δράξω
 Τὸ ἄπειρον ἐπόθησα, τὴν γῆν καὶ τοὺς ἀστέρας
 Καὶ εἰς ἕν νεῦμά μου ζητῶ τὸ πᾶν νὰ ὑποτάξω,
 Τὰ πνεύματα τῶν θαλασσῶν, τὸ πῦρ καὶ τοὺς ἀέρας.

Κ' ἐνῆ ζητῶ τὴν κορυφὴν βουνοῦ χιονοβόλου
 Νὰ ἀναβῶ, ὡς λησιμονῶ τῆς γῆς ὅτ' εἶμαι σκώληξ
 Ὅτι μὴδὲν ἐνώπιον τοῦ κόσμου εἶμαι ὄλου
 Καὶ σθένεμαι μ' ἐν φύσημα, ὡς σθένε'νυ' ἢ πομφόλυξ,

Μ' ἐλπίδας τρέφομαι ψευδεις, μὲ μάγους ὀπτασίας,
 Μὲ ὄνειρα εὐρόσυνα τὸν βίον διανύω
 Καὶ εἰς τὸ μέλλον προσδοκῶν στιγμὰς εὐδαιμονίας
 Ἐξαίφην: πρὸ τοῦ τέρατος τὸ σταδίον μου κλείω.

Δὲν μοι ἀρκοῦσιν ἅπασαι αἱ ἡδοναὶ τοῦ κόσμου!
 Ἡ γῆ μοι φαίνεται εὐτελής καὶ φαύλη κατοικία...
 Καὶ ὅμως μὲ τὸ δρέπανον ὁ θάνατος ἐμπρὸς μου
 Μὲ περιμένει, ἄφες με, ὦ! ἄφες μ' ἀπληστία!

Κ' ἐνῆ βραδὺς ὀδοιπορῶ, ταχὺς περᾶ ὁ χρόνος,
 Παρέρχονται τὰ ἔτη μου ὡσεὶ ἡμέρα μία
 Καὶ τῆς χαρᾶς προσέρχεται διάδοχος ὁ στόνος,
 Ὡ! ἄφες, ἄφες μ' εὐτελής καὶ πλάνος ὀπτασία!

Ἡ δόξα εἶναι ὄνειρον τῆς Τύχης καὶ ἀπάτη!
 Ὅταν παρέλθῃ αὐτὴ ἢ νύξ' ἢ ἡμέρα ἢ πρωία
 Παρέρχεται: καὶ ὀπισθεν ἕν ἕχνος δὲν χαράττει
 Ὡ! ἄφες μ' ἄφες μ' εὐτελής κενὴ φιλοδοξία!

Τῆς δόξης ἢ πολὺζήλος πορφύρα ἐπισύρει
 Τὸν μῶμον, ὡς ὁ ἄνεμος τὴν μαύρην τρικυμίαν,
 Καὶ ἀλαζόνα κεφαλὴν ὁ φθόνος τότε' ἐγείρει
 Κ' ἐνδύεται μὲ τὴν αἰσχρὰν τοῦ ψεύδους πανοπλίαν.

Δὲν θέλω δόξαν Καίσαρος ἢ θησαυροῦς τοῦ Κροίτου
 Ἐρρέτωσαν διὰ παντός! Δὲν μὲ εὐφραίνουν πλέον
 Θέλω τὸν βίον ἤρεμον ὡς λίμνην παραδείσου,
 Ἄνεφελον, γαλήμιον ἐν μέσῳ τῶν ἀνθρώπων.

Θέλω νὰ ζῶ ὡς ἄγνωστος κογχύλη τῆς θαλάσσης.
 Δὲν θέλω εἰς τὰ κύματα τὰ ἄπιστα νὰ πλέω.
 Ἄλλ' εἰς τὰ βάθη τῆς νὰ ζῶ μακρὰν τῆς τύρβης πάσης,
 Καὶ ὡς ὁ θύμος τῶν βουνοῦν τὴν αὔραν ν' ἀναπνέω.

Κ ΞΕΝΟΣ

Λύσεις τοῦ ἐν τῷ Γ'. συλλογίου γρίφου

Μὴ ὁ μὴν ὕς αἰξ οἶνοι νὰ μὴ γυνὴ π' Ἄθως

Μὴ ὑπομείνης ἕξιν, ἵνα μὴ γίνῃ πάθος

Πρῶτος ἔδωκεν ὑμῖν τὴν ἄνω λύσιν ὁ κύριος Ἐ Γαβρᾶς, ὅστις καὶ ἔλαβε τὴν ὀρισθεῖσαν ἀμοιβήν.

ΑΙΝΙΓΜΑ

Τὸ ὄλον μου ὅτι πολὺς εἶμαι ἐγὼ σημαίνει
 Καὶ ὄχι εἰς ἰσότητά μικρὰν, οὐτιδανήν.
 Τὸ πρῶτον μου ἐὰν χαθῆ, τ' ἄλλο κακὸν ἐμφαίνει
 Πάθος ἀνίσιον πολὺ. Ἄν μ' ἀφαιρέσης νῦν
 Τὸ δεύτερον καὶ τρίτον μου, θὰ γείνω αἰφνιδίως
 Ζῶν ἀθῶον, ἄκακον, δουλεύον αἰωνίως.